

Alternative rurale

FISM DFID

Se editează în cadrul proiectelor de creare a rețelelor de beneficiari FISM în zonele de nord, sud și centru ale Republicii Moldova, finanțate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și realizate de Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT

Mai 2003

VIZITĂ DE STUDIU

Rublenița, un model viabil

Satul Rublenița, județul Soroca, a constituit recent obiectul unei vizite de studiu care s-a produs în cadrul Proiectului „Crearea rețelei de beneficiari FISM în nordul republicii”, administrat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova și implementat de Centrul CONTACT.

Rublenița poate fi considerată, fără îndoială, drept una din cărțile de vizită ale nordului republicii. Ținând seama de evoluția în plan economic și social din ultimii ani și de rezultatele obținute grație colaborării cu FISM, Rublenița reprezintă un model reușit

de dezvoltare viabilă a localităților din Moldova.

Vizitatorii din județ au făcut un prim popas la școala din localitate, renovată cu suportul financiar al FISM. Dna Elena Andrieș, președinta Asociației părinților și pedagogilor, a făcut o amplă prezentare a instituției, descriind detaliat fiecare etapă a proiectului implementat. Școala din Rublenița este astăzi o perlă a satului care, fiind amplasată lângă traseu, parcă te îndeamnă s-o admiri în toată splendoarea ei. Interiorul școlii i-a surprins și mai mult pe participanții la această vizită.

Continuare în pag.2

CONCURSUL CDD

8 sate au câștigat surse financiare pentru soluționarea unor probleme stringente

Aceste sate sînt: Rublenița (Soroca), Molești (Ialoveni), Calfa (Anenii Noi), Viișoara (Edineț), Pîrlița (Ungheni), Hăsnășeni Noi (Drochia), Javgur (Cimișlia), Varnița (Anenii Noi). Ele au fost desemnate învingătoare ale concursului ce s-a desfășurat recent cu asistența Fondului de Investiții So-

cial din Moldova (FISM) în scopul valorificării grantului oferit Republicii Moldova de către Guvernul Japoniei prin intermediul Fondului Japoniez de Dezvoltare Socială.

La concursul menționat au participat 50 de sate din republică. Selecția beneficiarilor a fost făcută riguros în baza unor criterii bine determinate

de către o comisie independentă de experți.

Sprrijinul financiar în mărime totală de circa 6 mln. lei, distribuit de către cele 8 sate, se va acorda pentru implementarea citorva activități din planul de dezvoltare socio-economică a satului, care a fost elaborat în mod participativ de către comunități cu

asistența tehnică a FISM, USAID, DFID și Centrului CONTACT.

Astfel, vor fi susținute financiar subproiecte orientate spre dezvoltarea comunitară. Tipologia acestora include drumuri, sisteme de aprovizionare cu apă potabilă, conducte de gaz ș.a.

Continuare în pag.2

ABC-UL DEZVOLTĂRII COMUNITARE

90 de zile în orașul Trandafirilor: ROSE CDC

Ludmila MALCOCI,
director de departament, FISM

În prezent, am fericita ocazie de a participa într-un program de schimb de experiență susținut de către Departamentul de Stat al SUA prin intermediul IREX (International Research and Exchange Board). Conform Programului de schimb de experiență, trei luni am

activat în Portland, într-o organizație comunitară cu denumirea de Rose Community Development Corporation.

Deoarece cercetarea mea a fost axată pe studiul comparativ a rolului dezvoltării comunitare în procesul de reducere a sărăciei, în perioada amintită am reușit să vizitez un șir de organizații non-profit și instituții de stat care au drept scop asistența păturilor socialmente vulnerabile. Ca rezultat, am acumulat multe cunoștințe despre asistența socială în general în statul Oregon, despre programele de stat orientate spre reducerea sărăciei, despre parteneriatele dintre stat și organizațiile non-profit în vederea soluționării problemelor comunitare etc.

Inițiind o nouă rubrică – ABC-ul dezvoltării comunitare – voi încerca să împărtășesc cunoștințele acumulate și lecțiile însușite cu organizațiile non-profit și liderii comunitari din Republica Moldova. Sper că informația în cauză să fie de folos și să conducă la noi idei și la valorificarea posibilităților existente.

În materialul de față, voi încerca să redau câteva crîmpeie din activitatea organizației gazdă – ROSE Community Development Corporation sau ROSE CDC.

În loc de introducere sau ... despre orașul Trandafirilor

...Orașul Trandafirilor, orașul Podurilor, orașul Port – astfel este numit Portlandul în nord-vestul Americii. Avînd o poziție geografică destul de convenabilă – la 60 de mile de Oceanul Pacific și la 50 de mile de munți – orașul este destul de faimos prin verdețea abundentă, cascadele minunate și ... diversitatea culturală. Mai bine de 20% din populația Portlandului o constituie emigranții. Conform unor rapoarte statistice, în fiecare an, în Portland se stabilesc cu traiul circa 2000 de persoane originare din America Latină, Africa și din țările fostului lagăr socialist. Comunitatea română de aici constituie vreo 200 de mii de persoane (pentru comparație: populația Portlandului cu suburbiile sale este de circa 1,5 mln).

Fiind o comunitate multinațională, Portlandul este foarte divers din punct de vedere cultural. Majoritatea emigranților locuiesc destul de compact și mențin contacte strînse unii cu alții, sărbătorec împreună diferite evenimente caracteristice culturii lor, vorbesc în cercul familiei și între conaționali limba maternă, încercînd să-și păstreze identitatea și coloritul național.

În Portland există o mulțime de comunități religioase în funcție de țara sau de regiunea de unde au emigrat enoriașii, cum ar fi comunitatea religioasă română, comunitatea religioasă din regiunea Cernăuți, comunitatea religioasă rusă etc. Serviciile divine în aceste biserici sînt ținute în limba maternă a enoriașilor.

Alături de renumitele magazine din rețelele americane Fred Meyer, Safe Way, în Portland poți înfilni o sumedenie de magazine rusești, românești, chinezești, armeneste etc. Numeroase magazine comercializează produse din Rusia, România, Gruzia, Ucraina și chiar din Moldova (în particular, vinuri și legume conservate).

Continuare în pag. 3

SUMAR

- ▼ Un drum după mulți ani de așteptare pag. 4
- ▼ Тепло и уют, к которому стремились pag. 5
- ▼ Zberoaia, un sat nou prin definiție pag. 6-7
- ▼ Усилия жителей села Дану вознаграждены сторицей pag. 8
- ▼ „Lumea nouă” din Recești pag. 9
- ▼ Gazoanele olandeze de la Buțeni pag. 10
- ▼ Centrul de zi din Ungheni: o casă pentru toți pag. 11

VIZITĂ DE STUDIU

Rublenița, un model viabil

Urmare din pag.1

Curățenia sclipitoare și amenajarea cu gust a localului demonstrează că instituția este administrată de gospodari adevărați.

În apropierea școlii s-a construit recent o fântână, la fel de bine aranjată, și o răstignire ce vădește că Rublenița este o localitate în care viețuiesc oameni de bună-credință. Răstignirea a fost ridicată de niște gospodari din sat care, cu ajutorul primarului, au lăsat generației de mâine un frumos exemplu de filantropie.

În postura lor de ghid, gazdele în persoana dnei Elena Andrieș și primarului Cozma Ursachi, au relatat și despre alte activități care au fost desfășurate în baza parteneriatului APL-ONG-business.

O realizare destul de importantă este considerată elaborarea planului strategic de dezvoltare a satului Rublenița. Despre planurile de perspectivă ale satului a fost informată ulterior toată comunitatea.

Primarul Cozma Ursachi a accentuat în câteva rânduri că anume datorită activităților desfășurate în comunitate s-a produs o schimbare a mentalității oamenilor din sat. Dl primar și-a exprimat speranța că oaspeții Rubleniței se vor inspira din reușitele lor, astfel încât tot mai multe localități din Moldova să aibă cu ce se mândri, inclusiv în cadrul unor eventuale vizite de studiu.

Ion BABICI

CONCURSUL CDD

8 sate au câștigat surse financiare pentru soluționarea unor probleme stringente

Urmare din pag.1

Comunitățile menționate vor avea acces la grant prin intermediul asociațiilor obștești, ce vor activa în parteneriat cu administrația publică locală. Anume asociația obștească și administrația publică locală au fost responsabile de pregătirea și aplicarea cererii de finanțare. În continuare, ele vor organiza și efectua procurările necesare (lucrări civile, servicii de consultanță, bunuri materiale), vor administra resursele financiare și vor monitoriza implementarea microproiectelor în conformitate cu obiectivele propuse, procedurile și regulile stabilite în Acordul de grant.

Comunitățile învingătoare vor beneficia de sursele financiare necesare pentru implementarea proiectelor indicate în cererea de grant, contribuția lor depășind 15% din mărimea grantului obținut. Totodată, comunitățile vor acoperi integral costurile operaționale.

Prin valorificarea surselor financiare solicitate de către cele opt sate învingătoare, va fi testat un nou model de finanțare ce constă în împuternicirea comunităților rurale prin dezvoltarea capacităților organizațiilor comunitare în luarea deciziilor, planificarea și administrarea resurselor financiare, ceea ce va conduce la îmbunătățirea calității serviciilor sociale și economice de bază.

Alternative rurale

Se editează în cadrul proiectelor de creare a rețelilor de beneficiari FISM în zonele de nord, sud și centru ale Republicii Moldova, finanțate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și realizate de Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT

Buletinul a fost elaborat cu asistență tehnică acordată de Fondul de Investiții Sociale din Moldova

Coordonator de proiect - Vitalie Postu
Responsabil de ediție - Sergiu Gavriliță
Reporteri: Ion Cernei, Rodica Ciorănică,
Natalia Răileanu

Tipar executat la tipografia "Prag-3"
Tiraj: 3000 exemplare, comanda:830

NOTĂ: Această ediție a fost pregătită înainte de alegerile locale. De aceea, păstrăm vechile denumiri ale structurilor administrativ-teritoriale.

REZULTATELE PRIMEI ETAPE

Vor fi finanțate 26 de proiecte

Lista proiectelor câștigătoare în I etapă a Programului Dezvoltare Comunitară

Programul Dezvoltare Comunitară (PDC) finanțat de Fundația Soros-Moldova și administrat de Centrul CONTACT a demarat în anul 2003 cu ample activități de promovare. Prin intermediul Asociației Presei Independente, anunțul despre lansarea PDC a apărut într-o serie de publicații locale cu distribuție îndeosebi în localitățile rurale din republică. Anunțul a mai fost publicat și în Buletinul electronic al centrului CONTACT, fiind preluat de agențiile de presă din Moldova. Tot la capitolul promovare se înscriu și seminarele organizate de angajații PDC cu participarea potențialilor solicitanți. De asemenea, în acest an, promovarea a avut loc și în colaborare cu Centrul Pro-Didactica, grație căruia informația despre PDC a ajuns în mai mult de 500 de școli din republică. Alte activități de promovare foarte importante au fost realizate datorită colaborării dintre PDC și proiectul „Crearea rețelilor de beneficiari FISM în nordul, centrul și sudul republicii”.

Datorită acestor complexe acțiuni de promovare, pînă la 4 aprilie curent (data-limită pentru etapa I 2003 a PDC) la oficiile Centrului CONTACT din Chișinău, Bălți, Soroca, Cahul și Comrat au fost prezentate 90 de proiecte. Conform procedurii de selectare adoptată în PDC au fost constituite trei comisii regionale pentru regiunile de centru, nord și de sud și Comisia Națională de experți, formată din cîte un membru al comisiilor regionale, un reprezentant al juriului Fundației Soros-Moldova și un angajat al USAID.

În urma examinării acestor proiecte, comisiile regionale au selectat 39 de proiecte pentru a fi înaintate Comisiei Naționale de experți, a cărei ședință a avut loc la 21 mai la sediul Centrului CONTACT. Conform deciziei finale a Comisiei Naționale, în cadrul etapei I 2003 a PDC urmează să fie finanțate 26 de proiecte: 6 - din centru, 7 - din nord și 13 - din sudul republicii.

Nr.	Denumirea proiectului	Denumirea organizației, localitatea	Directorul de proiect
1.	Radioul local Pirița	ONG „Moștenitorul”, sat. Pirița, jud. Ungheni	Ludmila Uscatu
2.	Centrul rural de instruire a tinerilor șomeri	O.O. „Vișoarea”, sat. Vișoara, jud. Edineț	Veronica Spătaru
3.	Instruirea în domeniul artizanatului la confecționarea poștelor și a ieii	ONG „Procaritas”, mun. Bălți	Emilia Vrinceanu
4.	„Perlele Răutului”	O.O. „LIVER”, sat. Corățeni, jud. Bălți	Iulia Dumbrăveanu
5.	Parcul satului Hecul Vechi	ONG „Alexandrit”, sat. Alexandreni, jud. Bălți	Liviu Prisacaru
6.	Centrul comunitar din s. Volovița	APP „Paladium”, sat. Volovița, jud. Soroca	Galina Lavaniuc
7.	Sănătatea – tezaurul viitorului	ONG „Viza”, sat. Badiceni, jud. Soroca	Vitalie Zaldea
8.	Забота	c. Iberia, j. Lăpușna, ONG Consiliul veteranilor din transportul feroviar	Tatiana Condrea
9.	Adolescenții vor să fie informați	s. Grăbești, mun. Chișinău, ONG „Generația mea”	Maria Boico
10.	Reînvierea costumului național autentic	s. Grătești, mun. Chișinău, ONG APP Grătești	Galina Pascal-Oleinic
11.	Educație igienică	s. Drăgușeni Noi, j. Lăpușna, ONG „Codreanca”	Olga Istrati
12.	Создание межрайонного клуба “Я и моя семья”	v. Bijiții Huror, Transnistria, ONG „Взаимодействие”	Svetlana Peșevci
13.	Biblioteca – sursă de informare a comunității	s. Țibirica, j. Ungheni, primăria	Raisa Bordei
14.	Copil voi fi mare	com. Țigăncă, sector. Cantemir, jud. Cahul A.O. „Andrieș”	Semina Avram
15.	Meșterii de mîine se nasc azi	com. Manta, jud. Cahul A.O. „Artizana”	Constantin Olteanu
16.	Crearea unui centru pentru copiii din familii socialmente vulnerabile “Meșterul Măriei”	sat. Găvănoasa, jud. Cahul Școala medie	Luminița Florea
17.	Mediu curat – viitor sănătos	sat. Enichioi, sector. Cantemir, jud. Cahul A.O. „Terra - Paradis”	Galina Negru
18.	Revenirea la tradițiile naționale	sat. Flocosa, sector. Cantemir, jud. Cahul A.O. „Eldorado”	Parascovia Ichim
19.	Crearea zonei de odihnă „Vreau să las o urmă pe pămînt”	sat. Sadic, sector. Cantemir, jud. Cahul A.O. „Sadco - Gaz”	Dumitru Cocu
20.	Centrul de radio local „DIALOG”	sat. Pașcani, jud. Cahul A.O. „Casa europeană”	Ion Neagu
21.	Crearea Centrului comunitar de Informare	sat. Borșeaș, jud. Cahul A.O. „Izvoarăș”	Elena Ostavciuc
22.	Prevenirea și combaterea traficului cu femei	sat. Larga Nouă, jud. Cahul A.O. „Școlul”	Victor Machedon
23.	Deșteptarea	sat. Roșu, jud. Cahul primăria	Eudochia Ivanșin
24.	Стопроцентное ДЕТСТВО	sat. Baurci, sector. Ciadiri-Lunga, UTAG A.O. „Gencliar birii”	Savadii Tucan
25.	Ресурсный центр развития сообщества «Вместе»	sat. Valea Perjei, jud. Taraclia A.O. „Roman”	Ivan Curtev
26.	Программа для подростков из неблагополучных семей «Ты не один»	sat. Valea Perjei, jud. Taraclia Centrul de susținere socială a tineretului „M-Club”	Maria Curtev

ABC-UL DEZVOLTĂRII COMUNITARE

90 de zile în orașul Trandafirilor: ROSE CDC

Urmare din pag.1

Contribuind la îmbogățirea diversității culturale, fluxul de emigranți, totodată, creează și o sumedenie de probleme administrației publice locale din Portland. Probleme care țin în particular de integrarea în societatea americană: însușirea limbii engleze, asigurarea cu locuințe, plasarea în câmpul muncii, asigurarea medicală, educația copiilor etc.

Toate aceste probleme, precum și multe altele care țin de protecția mediului ambiant, prevenirea și reducerea sărăciei, implicarea mai activă a cetățenilor în luarea deciziilor și în soluționarea problemelor comunitare constituie, totodată, și domeniul de activitate al organizațiilor non-profit din Portland.

Ce este ROSE CDC ?

ROSE Community Development Corporation sau ROSE CDC, cum o vom numi în continuare, este o organizație non-profit creată cu 11 ani în urmă de către un grup de inițiativă (oameni de afaceri, prestatori de servicii, lideri comunitari) în scopul unirii eforturilor și revitalizării comunității din sud-estul Portlandului.

ROSE CDC deservește patru comunități aflate în vecinătate: Brentwood-Darlington, Foster-Powel, Mt.Scott-Arletta, Lenth, care se caracterizează printr-o permanentă creștere a populației de emigranți sosiți din America Latină și Europa de Est.

Programele de bază ale organizației sînt:

- Programul de organizare a comunității;
- Programul Locuințe accesibile pentru rezidenții din comunitate.

ROSE CDC este condusă de un consiliu constituit din nouă persoane, care are în frunte un comitet executiv. Atît Comitetul Executiv, cît și Consiliul se întrunesc o dată în lună pentru a lua deciziile de rigoare privind dezvoltarea de mai departe a programelor, elaborarea bugetului și cheltuielile efectuate. Una din funcțiile de bază ale consiliului este colectarea de fonduri pentru dezvoltarea programelor comunitare. Fondurile sînt colectate atît prin organizarea unor evenimente anuale, cum ar fi Balul anual al ROSE CDC, cît și prin intermediul scrierilor de proiecte, cunoștințelor particulare ale membrilor Consiliului sau Directorului Executiv, donațiilor etc.

Asemeni Consiliului și Comitetului Executiv, fiecare program are un consiliu de conducere specializat, alcătuit din lideri comunitari, voluntari activi în promovarea și implementarea programelor, reprezentanți ROSE. Consiliul de conducere decide direcția de activitate a programului, aprobă planul programului, discută bugetul și rapoartele trimestriale și anuale.

Un astfel de sistem de administrare contribuie la implicarea mai dinamică a liderilor comunitari în activitatea ROSE CDC, asigură transparența programelor implementate și contribuie la sporirea gradului de credibilitate a comunității în organizația ne-guvernamentală.

Dreptul și ... accesul persoanelor dezavantajate la locuință

De fapt, anume aici, în organizația ROSE, am auzit pentru prima dată acest termen - locuințe accesibile. Și am înțeles că locuințe accesibile înseamnă construcția unor case sau apartamente speciale pentru grupurile dezavantajate din societate în vederea asigurării lor cu spațiu locativ.

În fiecare an, în bugetul orașului Portland sînt prevăzute sume speciale de bani pentru construcția acestor tipuri de locuințe. Comisia de dezvoltare a Portlandului este responsabilă pentru organizarea unor competiții dintre organizațiile non-profit în vederea implementării acestor resurse.

Organizațiile non-profit, la rîndul lor, vin cu finanțe suplimentare colectate în urma campaniilor de colectări de fonduri, precum și de la diferiți sponsori pentru a completa bugetul. De exemplu, în cazul ROSE, mijloacele de la buget pentru construcția acestor case deseori constituie nu mai mult de 20% din costul proiectului, 80% fiind banii colectați de la alți sponsori.

Cine poate beneficia de acest tip de locuință? Persoanele care fac parte din familiile cu un venit anual mai mic de 60% din venitul mediu anual al familiei determinat de către Departamentul de dezvoltare urbană și a spațiului locativ din Portland. Bunăoară, o familie din patru persoane trebuie să aibă un venit anual total de \$33.550 pentru a arenda o locuință construită de ROSE. Beneficiarii de locuințe accesibile sînt în mare parte emigranții, familiile cu un singur întreținător, persoanele cu dizabilități, oamenii în vîrstă, persoanele care beneficiază de un program de recuperare după utilizarea drogurilor etc.

Locuințele în cauză sînt la fel de confortabile și spațioase ca și locuințele din oraș, dar ele sînt arendate la un preț accesibil grupurilor sociale în cauză. Astfel, de exemplu, vizitînd o familie de emigranți din Ucraina, care locuiește într-un apartament cu patru dormitoare, am aflat că ei plătesc pentru chirie, inclusiv apă caldă - maximum 300 de dolari pe lună. Costul real al arendei ar fi în jur de 600-700 de dolari pe lună. Restul banilor sînt achitați din contul diferitelor programe de stat.

Accesibilitatea locuințelor rezidă nu numai în preț, dar și în diferite comodități și programe speciale implementate de ROSE în parteneriat cu alte organizații nonguvernamentale prestatoare de servicii. Persoanele cu dizabilități beneficiază de comodități suplimentare în ceea ce privește accesul la etaj, servicii (duș, baie, veceu etc.). Foștii consumatori de droguri sînt incluși în diferite programe de recuperare, iar persoanele în vîrstă beneficiază de programe de socializare, de alimantare etc.

Un exemplu de proiect implementat în comun cu alte organizații este complexul din 63 de apartamente Lenth Village, proiectat și construit în calitate de apartamente individuale pentru cetățenii în vîrstă (mai sus de 55 de ani). De rînd cu accesul la diferite servicii pentru persoanele care necesită asistență socială,

complexul dispune de un spațiu comun, unde beneficiarii au posibilitatea de a organiza o serie de activități sociale și de recreare, cum ar fi gimnastica, ore de pictură, bingo etc. Periodic, sînt organizate excursii de o zi în oraș și în afara orașului. Organizația non-profit Loaves and Fishes deservește beneficiarii cu prînzuri gratuite.

Destul de interesantă este administrarea acestor locuințe. De fapt, proprietarul locuințelor este organizația non-profit ROSE, care poate să le utilizeze doar în scopurile inițial propuse. ROSE încheie anual contracte de întreținere cu companiile de management al proprietății. Astfel, CASCADIA Management Inc. este una dintre cele mai mari companii cu care colaborează ROSE. CASCADIA este responsabilă pentru menținerea în stare bună și reparația curentă sau capitală a acestor locuințe. Compania de management încheie contracte particulare cu fiecare stăpîn de apartament. Totodată, în scopul efectuării unui management corect, fiecare casă este administrată de către un consiliu. Din respectivul consiliu fac parte reprezentanți ai ROSE, ai companiei de management, precum și chiriași. Consiliul supraveghează plata serviciilor, bugetul și cheltuielile efectuate anual pentru întreținerea casei etc.

De menționat că, pînă în prezent, cu suportul ROSE au fost construite 170 de apartamente sau case accesibile pentru arendă.

Pe lîngă programul de arendă a locuințelor, ROSE administrează un program de renovare a caselor vechi din comunitate în scopul vinderii lor la un preț accesibil noilor proprietari. Pînă în prezent, ROSE a renovat și a vîndut 20 de asemenea case. Dezvoltînd un parteneriat destul de fructuos cu Centrul locativ din Portland, ROSE oferă diferite tipuri de instruire pentru potențialii cumpărători de case, cum ar fi, de exemplu, actul de cumpărare, alegerea casei, taxele pentru vînzare-cumpărare, taxele pentru proprietate, documentele necesare pentru vînzare-cumpărare etc. Aceste instruirii sînt valoroase în special pentru persoanele care încearcă pentru prima dată să cumpere o casă.

ROSE este și una dintre primele organizații non-profit din Portland, care a construit o casă specială pentru prestatorii de servicii în domeniul îngrijirii copiilor. Este un fel de grădiniță de tip familial, întrucît o familie este responsabilă de îngrijirea a 6-7 copii. Serviciile sînt de zi: părinții aduc dimineața copiii și îi iau seara acasă.

Banca în care creditele sînt calculate în ...ore

În paralel cu Programul Locuințe accesibile, ROSE implementează un șir de alte proiecte ce țin de organizarea activității populației din comunitate. Unul dintre aceste proiecte care, în viziunea mea, este destul de interesant și care ar putea fi aplicat în Moldova de ONG-urile inovative, este **Schimbul de resurse**.

Programul **Schimbul de resurse** se bazează pe filosofia unei organizații americane cu denumirea de Time Dollar Institute, care rezidă în dezvoltarea altruismului, constituirea simțului de comuni-

tate, împuternicirea persoanelor considerate fără resurse prin autodeterminarea lor în calitate de contribuabili la soluționarea unor probleme sociale strîngente.

De fapt, principiul de bază al acestui program este solidaritatea socială. În continuare, voi încerca să ilustrez acest principiu. Bunăoară, eu dispun de anumite resurse, de exemplu: pot purta de grija unui copil cîteva ore în zi. Prin intermediul rețelei programului, este identificată persoana care are nevoie de serviciul meu. Prestînd acest serviciu 10 ore pe săptămînă, în același timp, am posibilitatea de a beneficia de 10 ore de alte tipuri de servicii, în funcție de necesitățile mele. De exemplu, reparația apartamentului, lecții de informatică etc.

Tempul este considerat drept un tip de credit. Prestînd servicii, cîștigi credite. Beneficiind de serviciile altor persoane, cheltuiesti creditele. Creditele sînt acumulate în Banca resurselor, organizația ROSE. De notat că, în anul trecut, în cadrul Programului Schimbul de resurse au fost cheltuite mai bine de 1000 de ore de muncă. Serviciile prestate de către diferiți clienți ai rețelei au fost următoarele: îngrijirea copiilor, lucrul în grădina, curățenie în apartamente, reparația și vopsirea caselor, servicii de transport, lecții de informatică etc.

Servicii calitative de îngrijire a copiilor

În cadrul Programului de organizare comunitară se implementează și un alt proiect care ține de **îmbunătățirea serviciilor de îngrijire a copiilor**. În Portland, pe lîngă serviciile de stat de îngrijire a copiilor, există și un șir de servicii private, prestate la domiciliu. Beneficiarii acestor servicii sînt copii cu vîrsta cuprinsă între 3 și 13 ani. În centre, copiii sînt hrăniți, îngrijiți, duși și aduși de la școală (dacă copilul frecventează școala).

Constatînd că, de multe ori, aceste servicii sînt prestate în comunitate de către persoane fără o calificare adecvată, că serviciile nu sînt monitorizate calitativ, în 1994 ROSE a decis să implementeze un proiect de asistență a prestatorilor de servicii de îngrijire a copiilor.

Acest proiect include, deopotrivă cu rețeaua prestatorilor de servicii, un program de schimb de experiență, informații și resurse pentru părinți.

ROSE dispune de trei rețele de prestatori de servicii. O rețea întrunește prestatorii de servicii de nivelul trei sau persoanele care dispun de cunoștințe avansate în domeniul îngrijirii copiilor. Celelalte două rețele sînt ale prestatorilor de servicii de nivelul unu.

În cadrul rețelelor prestatorii de servicii sînt instruiți în diverse domenii: planificarea unui business, noțiuni de marketing, dezvoltarea timpurie a copiilor, monitorizarea dezvoltării copiilor, implicarea părinților în educația copiilor etc. ROSE desfășoară instruirea în comun cu alte organizații non-profit specializate în traininguri, cum ar fi, bunăoară, organizația METRO. Membrii rețelelor fac schimb permanent de informații, cunoștințe și opinii, fapt ce contribuie la dezvoltarea relațiilor dintre ei, precum și cu instituțiile și persoanele din exteriorul rețelei.

Totodată, prestatorii de servicii incluși în rețele au posibilitatea de a beneficia de granturi anuale de circa 500 USD pentru a procura jucării, cărți și echipament necesar pentru centre.

Programul de schimb de experiență dintre prestatorii de servicii este într-o legătură destul de strînsă cu dezvoltarea rețelelor, fiind orientat de asemenea spre îmbunătățirea calității serviciilor prestate. Astfel, programul include vizite de monitorizare la domiciliu a conducătorilor de proiect în vederea constatării experiențelor pozitive sau negative, implicării prestatorilor de servicii în organizarea unor investigații anuale a nivelului de satisfacție a clienților, participarea lor într-un șir de traininguri ca rezultat al cercetărilor efectuate etc. Fiind implicați în acest program, prestatorii de servicii pot beneficia de granturi semestriale în mărime de 250 USD, de subsidii pentru părinții care se află în împrejurări critice (pierderea locului de muncă, caz de boală etc.), precum și pentru părinții adolescenți care frecventează școala.

În loc de concluzii

Nu știu dacă ar fi cazul să facem concluzii destul de sofisticate și pline de importanță despre experiența ROSE CDC. Cert e că activitatea acestei organizații și programele desfășurate sînt necesare pentru mediul în care ea activează și depind în mare parte de necesitățile și problemele cu care se confruntă comunitatea americană.

Oricum, unele idei și aspecte dau de gîndit. Cum ar fi, de exemplu, ideea construcției unor locuințe accesibile pentru persoanele dezavantajate. Implementarea unor asemenea proiecte în Chișinău nu numai că ar contribui la îmbunătățirea asigurării cu spațiu locativ a persoanelor dezavantajate, la direcționarea serviciilor de asistență socială spre grupurile de persoane în necesitate dar, totodată, ar mări gradul de accesibilitate a acestor locuințe (din punctul de vedere al prețului, serviciilor etc.) și ar reduce la sigur cu mult numărul persoanelor nep-lătitoare de servicii.

Sau, schimbul de resurse dintre rezidenți. Acest program poate fi implementat în fiecare comunitate, fie rurală, fie urbană. Fiecare persoană, oricît de dezavantajată și de săracă ar fi ea, dispune de anumite resurse pe care ar putea să le împartă cu alți oameni din comunitate, beneficiind, în schimb, de alte resurse. Schimbul permanent de resurse ar contribui la constituirea spiritului comunitar, la dezvoltarea simțului de ajutor reciproc, la crearea diferitor relații sociale, la sporirea încrederii persoanelor dezavantajate în forțele proprii și în faptul că ele sînt necesare comunității date.

Îmbunătățirea calității serviciilor de îngrijire a copiilor la domiciliu ar fi altă preocupare ce merită toată atenția. Deși aceste servicii sînt destul de frecvente în particular în orașele mai mari, cum ar fi Chișinău, Bălți, în republică pînă în prezent nu se practică acordarea de licențe persoanelor care prestează servicii de acest fel, precum nu există nici o evidență a faptului, cine prestează aceste servicii, cît de calificate sînt serviciile prestate, etc.

Idei spuse în voce, dar care lasă de gîndit ... și de acționat.

PLODI SOTRUDNICESTVA

Иван УЗУН,
președinte al Asociației
consumatorilor de gaz „Kongaz”

Мы начали сотрудничество с ФСИМ еще в 2001 г. – хотели продолжить строительство газопровода, но эта наша первая попытка, мобилизовать людей решать собственными силами проблемы села, не увенчалась успехом. В то время люди были обескуражены, ни во что уже не верили и не слишком доверяли новым инициативам, так что село не уложилось в сроки для

В силах сами решать свои проблемы

сбора контрибуции. Поэтому мы решили сначала поставить перед собой и перед людьми более легковывполнимые задачи. При поддержке женской некоммерческой организации «Манис-тос», которая была создана в Конгазе, мы выиграли (в январе-феврале 2002 г.) и внедрили в двух группах детского сада N1 и в двух классах школы N1 новую учебную программу “Step by step”. Мы настояли внедрить эту программу одновременно и в детском саду, и в школе, для того, чтобы идя в первый класс дети учились и дальше по новой программе, и не теряли при этом год или два. Мы рады, что ФСИМ поддержал нас в этом.

Ремонт в группах и классах предназначенных для обучения

по программе “Step by step” начались в марте 2002 и был произведен за счет средств примэрии – около 20 тыс. лей. Родители дали в счет контрибуции по 25 лей. Вместе снимали обои, штукатурили, красили... До лета уже полностью обновили помещения и с 1 сентября 2002 года дети начали учиться по новой программе.

Тем временем, мы решили возобновить проект строительства газопровода среднего давления и газификация детского сада N1. На общем собрании села жители решили нужным продолжить газификацию села, которая была начата еще в 1993 и длилась до 1998 года, но так и не была закончена. Все хотели нормальных

условий для жизни. Уже в самом названии нашего села существует слово газ, и поэтому мы решили назвать нашу Ассоциацию потребителей газа просто – “Konkaz”.

Собрали весь актив села, всех экономических агентов, советников и объяснили им, что нужно делать, в чем состоит наша задача и задача людей, для чего нам это нужно. Они в свою очередь разъясняли своим родственникам, соседям, рабочим и сотрудникам что и как нужно делать.

Сумма проекта была 540 тыс. лей, из которой 82 тыс. составляла контрибуция села. С 1 июля 2002 начались работы. Общими силами построили 5,2 км трассы газопровода

среднего давления и установили 11 шкафов (газораспределительных пунктов).

Но самое главное, что после завершения проекта, в ноябре 2002, люди объединились и за счет собственных средств построили еще 4 шкафа. В среднем к каждому шкафу подсоединились по 70 потребителей. Таким образом, еще 280 домов были подключены к газу. Люди поняли и убедились, что вместе они в силах сами решать свои проблемы.

До того как мы выиграли проект по строительству газопровода, село было газифицировано на 50%. Сейчас трасса газопровода среднего давления охватывает на 85% территорию села Конгаз.

VIS DEVENIT REALITATE

Un drum după mulți ani de așteptare

Situațiile în care erau nevoiți să se întoarcă acasă pe înserate sau în dricul nopții erau îngrozitoare pentru locuitorii satului Florițoaia Nouă, județul Ungheni. Dacă ziua oamenii mai dibuiau pe câte o cărărușă bătătorită de căsătenii lor printre copacii din vecinătatea drumului, după căderea întinericului, ei preferau să facă un ocol de câțiva kilometri prin Florițoaia Veche.

Problema drumului i-a măcinat întotdeauna pe cei din Florițoaia Nouă. Deoarece satul este situat nu atât de departe de centrul județean Ungheni, dar cam peste mână – niciodată nu mai ajungeau bani pentru construcția unui drum modern spre Florițoaia Nouă.

Lumea din sat s-a zbatut mulți ani ca să-i convingă pe cei de la Ministerul Transporturilor să le facă drumul de acces în localitate. Au scris scrisori și la Parlament, și la Guvern... Azi, după aproape două decenii de neliniște, nici nu-și mai amintesc pe la ce uși au ajuns să bată. Și nimeni nu-i ajuta. Porțiunea de mai puțin de doi kilometri părea o problemă sau prea complicată pentru cei în stare să o soluționeze, sau prea simplă ca să-i acorde atenția cuvenită.

În 1989 sătenii reușiseră totuși să construiască un tronson de drum cu puterile proprii. Atunci, problema putea fi rezolvată în scurt timp, mai ales că intervenise și un om de afaceri stabilit la Chișinău, originar din Florițoaia Nouă. Pe banii respectivului con-

sătean, la Florițoaia Nouă a fost adus un munte de prundiș, iar oamenii, bucuroși, umblau felițându-se prin sat și gândindu-se că foarte curând vor avea un drum asfaltat. Dar, nu a fost să fie. Ei povestesc că președintele de atunci al colhozului a făcut ce-a făcut, dar a vândut pietrișul și a construit un drum în satul său de baștină. Astfel, cei din Florițoaia Nouă au rămas iarăși cu buzele umflate. Din piatra care le-a mai rămas, au construit o bucățică de drum care se afla într-o stare gravă de deteriorare. Era o porțiune de drum înclinat, aflat în pădure. După ploile mari, aici apăreau niște gropi uriașe pline cu apă.

Peste vreo zece ani, în 1999, au auzit despre posibilitatea de a colabora cu Fondul de Investiții Sociale din Moldova. S-au gândit că aceasta este șansa lor. Comunitatea a sclipuit cu eforturi deosebite contribuția de 75 mii de lei. Suma adunată de la oameni a fost completată de câțiva agenți economici cu inimă mare. În consecință, Florițoaia Nouă a câștigat finanțarea prin intermediul FISM a proiectului de reparație a drumului în valoare de 500 mii de lei.

Dialogul cu sătenii a fost foarte anevoios. Unde se mai văzuse să-și pună oamenii în joc buzunarele prin care și așa bătea vântul, ca să facă ceva în afara curții lor? Obişnuiți să li se ofere totul pe gratis, de la stat, aceștia nu se prea lăsau convinși. Grupul de inițiativă a explicat fiecăruia unde trebuie să ajungă banii. Până la urmă, oamenii au pus mână de la mână cât au putut – și câte 10, și câte 20 de lei.

Ion Cozari, președintele

Agenciei de implementare, își amintește că în 1999 lumea o ducea destul de greu. În fond, bătrânii ar fi depus în contul drumului câte o pensie întreagă, dar nu o mai primiseră de mult. În fine, cineva a intervenit pe lângă autoritățile județene și sătenii au ridicat restanțele la pensii. Președintele Agenției de implementare a aflat însă despre asta peste vreo trei zile, în autobuz, de la un pensionar care se lăuda că a primit pensia. A fost nevoie să se meargă iar de la poartă la poartă, să se mai dea un lanț de explicații. Și oamenii au scos banii „de sub saltea”. Fiecare cît l-a lăsat inima și obrazul. Au mai intervenit și puținii agenți economici și problema contribuției a fost soluționată.

În mai 2001 a început construcția, iar de la 23 septembrie drumului îi stătea bine cu călătorii. Înainte de termenul fixat în contract. Bucuria oamenilor a fost fără margini. Prima oară autobuzul cu pasageri a luat-o prin pădure, pe o șosea asfaltată, fără gropi. Treptat, au dispărut și cărărușele din pădure.

Asociația obștească „Florile vieții”, condusă de directoarea școlii Ana Manea, organizează diverse acțiuni de menținere a durabilității drumului. Școala din localitate a primit mobilier pentru toate clasele, iar clasele mici au fost incluse în Programul

educațional „Pas cu pas”. După toate greutățile prin care a trecut, Florițoaia Nouă, o așezare cu circa 800 de locuitori, se numără printre satele performante. Asociația „Florile vieții” a încheiat un contract de performanță cu FISM, în cadrul căruia au fost instruiți profesorii, a fost suplimentată biblioteca cu cărți noi, iar elevii au mers în diverse excursii.

Astăzi, pe ordinea de zi a satului Florițoaia Nouă figurează construcția unei anexe a școlii și a drumului de pînă la cimitir. După ce vor duce la bun sfârșit aceste proiecte, oamenii s-ar simți împliniți și cu inima împăcată.

"ГОЛУБОЕ ТОПЛИВО"

Тепло и уют, к которому стремились

В селе Кирсово, АТО Гагаузия, строительство газопровода началось еще в 1998 году. Именно тогда, для нужд табако-сушилки, в село был подведен газ. Таким образом, у сельчан появилась возможность подключить свои дома к газу. За счет колхоза, который тогда еще существовал, в северной части села была построена трасса среднего давления. По проекту газопровод должен был пройти по всему селу, но так как хозяйство было реорганизовано и распалось, никто уже не мог выделить нужные средства. Строительство газопровода так и не было закончено и южная часть села осталось без газа.

Так прошло несколько лет, и только в 2001 году местные органы власти вернулись к этой проблеме. На общем собрании села большинство людей проголосовало за газификацию южной части села Кирсово, хотя в селе есть и другие не менее насущные проблемы, которые также были выдвинуты сельчанами: строительство дороги, больницы и др.

По проекту было решено построить трассу газопровода среднего давления длиной в 5 км. с установкой газораспределительных пунктов. Собрали контрибуцию села – 145 тыс. леев (36 тыс. – строительными материалами и 111 тыс. – в деньгах) и 14 сентября 2001 началось строительство газопровода.

«Конечно, было трудно собирать контрибуцию, убедить людей давать деньги, но мы доверили это дело сельчанам, чтобы все было наглядно. Люди вкладывали деньги как бы собственному доверенному лицу. Также, мы избрали старших по секторам – к каждому шкафу было приставлено ответственное лицо, которое отвечало за организационную работу, за снабжение материалами. Они же заключали договор по строительно-монтажным работам и помогали сдавать в эксплуатацию объект», рассказывает Константин Серикели, председатель Ассоциации потребителей газа «Кирсова-Газ».

Параллельно со строительством

трассы среднего давления, начались работы по проведению нижней трассы газопровода. На строительстве низких сетей работало три подрядчика, выбранных по тендеру.

Население очень активно подключилось к работам – ежедневно, по графику, выходили помогать. Всю вспомогательную работу (монтаж трассы, бетонные работы) люди сделали сами. Было зимнее время, тяжело работать, и собственными силами подрядчики не освоили бы весь объем работ, а затянули бы процесс, считает примар села Кирсова Семен Мелкан. Кроме того, в рамках этого же проекта было перестроено и переоборудовано на газ котельная школы N2.

Для газификации одного дома необходимо до 3,5 тыс. лей, но эта сумма оправдывает себя и окупается в течение года. На сегодняшний день в южной части села Кирсово газифицировано 730 домов из 1300. В целом по селу насчитывается 1360 абонентов подключенных к газопроводу из числа 2300 домов. Трасса среднего давления охватывает все село, и любой желающий может подключиться к газопроводу в любое время.

Люди получили «голубое топливо» – тепло и уют, к которому стремились. Особенно это большая подмога для людей преклонного возраста. По другому теперь чувствуют себя и дети в школе – они не видели такого тепла с 1986 года как была построена школа. В эту зиму впервые за многие годы дети сидели на занятиях в рубашках.

На улице мы решили узнать мнение людей по этому поводу. «Бесспорно, очень хорошо, что есть газ в селе», считает Екатерина Арабаджи. «С тех пор как мы получили газ, в наших домах более лучшие условия, больше удобств. Также, вместе с газом для нас решилась проблема отопления», поддерживает ее и Елена Пометкова.

Теперь люди мечтают перестроить водопровод, который очень старый (был построен в 60 годы). (Н. Р.)

ȘCOALA DIN CHIRCA

Mîndria sătenilor

Școala din Chirca reprezintă o clădire cu un singur nivel, întinsă pe o lungime de 110 metri. Se poate afirma cu certitudine că actualul sediu al gimnaziului, în care-și fac studiile peste 240 de elevi, este cea mai frumoasă clădire din localitate. Olanele cărămizii, ce contrastează plăcut cu pereții albi, atrag, ca un magnet, privirea trecătorilor.

Era septembrie 2000 când satul a hotărît să propună Fondului de Investiții Sociale din Moldova un proiect de reparație capitală a școlii. Blocul central al clădirii adaptate la cerințele unei școli fusese construit încă în 1932, cel din stînga – în 1958, iar blocul din dreapta – în 1975. În 1990 a fost dată în exploatare cantina. Arhitectura acestora era una mai mult decît simplă – toate blocurile fiind construite într-un șir lung de 110 metri.

În 2000, școala ajunsese într-o stare dezastruoasă. Tavanul bombat atîrna ca o gravă amenințare de asupra elevilor. În mai 2001 acesta chiar s-a prăbușit într-o sală de clasă, punînd în pericol viața unei învățătoare. Cazul a îngrijorat conducerea școlii, care a început să se gîndească tot mai serios la o reparație capitală. Geamurile și ușile erau semiputrede, sistemul de încălzire autonom avea o eficacitate de numai 50 la sută. Acoperișul din foi de ardezie fusese renovat în 1981, dar reușise deja să se învechească și să cedeze pe alocuri cu fiecare ploaie. Evident că sătenii nici nu au stat prea mult pe gînduri la adunarea generală a satului. Între renovarea ambulatoriului și reparația capitală a școlii, oamenii au ales lăcașul cunoștințelor.

După toate etapele de evaluare, costul proiectului se ridică la aproape un milion de lei. Comunitatea urma să contribuie în acest proiect

cu 147 mii lei, dintre care 90 de mii bani gheață. Contribuția nemijlocită a beneficiarilor a constituit 28 mii lei, 65 mii lei a donat Consiliul județean Chișinău, iar 25 mii lei a găsit primăria.

În mai 2001 Chirca anunța deja concursul pentru contractori. Conform contractului dintre Agenția de implementare și contractorul S.A. "Consan", lucrările de reparație trebuiau să înceapă la 9 iulie. Demararea acestora a fost tergiversată cu două săptămîni și profesorii au sperat că la 1 octombrie vor începe anul de învățămînt în școala renovată, luna pierdută urmînd să fie recuperată în zilele de week-end și vacanță. Deoarece blocul din mijloc – o clădire de 12 pe 26 metri pătrați – fusese demolat pînă la fundație, era mult de lucru pentru a fi reconstruit. Celelalte blocuri trebuiau restaurate capital, acoperișul din ardezie urmînd să fie înlocuit cu unul modern, din țiglă metalică. În septembrie însă Consiliul județean începuse să manifeste nerăbdare și neînțelegere față de situația din Chirca. Împreună cu primarul și consiliul local, direcția școlii a început să caute soluții. Elevii au fost plasați temporar în două săli goale ale magazinului central, într-o sală a primăriei și în altele două din localul grădiniței de copii. Astfel, pînă la răcirea timpului, copiii au învățat în regim normal.

La 14 ianuarie, au revenit cu toții în școala aproape dată în exploatare, adică într-o școală finisată în așazisa variantă albă. Pereții erau doar tencuiți cu un amestec alb, podeaua – vopsită o singură dată. S-a instalat mobilă și s-au început studiile. Cel mai important lucru era apa inclusă în sistemul de încălzire și, evident, caloriferele fierbinți. În primăvară, toate lucrările cosmetice au fost duse la bun sfîrșit.

Comunitatea a mai efectuat lu-

crări suplimentare în sumă de 150 mii lei. Asfaltul turnat în curtea școlii pe o suprafață de 550 metri pătrați nu fusese prevăzut în proiect. Cantina a fost renovată de asemenea din contul comunității. Evident, astăzi oamenii nu au nimic de reproșat. Totul este foarte bine făcut și nu există pericolul să se prăbușească tavanul sau să intre frigul printre crăpăturile de la geamuri. Cunoscînd starea localului de pînă la reparație, sătenii zic că s-a întîmplat o minune cu clădirea avariată de acum doi ani.

“La început, nu toți au înțeles ce se așteaptă de la fiecare dintre ei, își amintește directorul gimnaziului, Ion Mugureanu. Satul era cam apatic, obosit de jongleriile administrative în urma cărora Chirca se pomenea ba într-o primărie, ba în alta. Acum oamenii privesc altfel lucrurile. Au participat fiecare la lucrările de renovare și au simțit schimbarea.”

Olga Melnic, președinta Asociației obștești "Familia", precizează că "oamenii erau nehotărîți deoarece nu știau de unde va veni suma uriașă necesară pentru reparație și ce se va întîmpla cu banii lor. S-au constituit echipe care au mers de la casă la casă și le-au explicat tuturor ceea ce nu reușiseră să înțeleagă la adunarea generală”.

Bucuria celor din Chirca a fost și mai mare după ce consiliul județean le-a dăruit mobilier în valoare de 50 mii lei. Băncile, scaunele și tablele noi au stimulat setea de carte a copiilor din sat. Ulterior, gimnaziul a implementat și Programul educațional "Pas cu pas", sala de clasă respectivă fiind mobilată și asigurată cu literatură didactică cu suportul Fondului de Investiții Sociale.

Sătenii se mîndresc cu școala lor. Pentru că școala este o imagine ce îi reprezintă, un edificiu pe lîngă care ei trec cu capul sus. (R.C.)

Satul Zberoaia, județul Ungheni

- Zberoaia e o localitate ce prezintă valoare istorică grație conacului Gonata construit aici la începutul secolului XIX.
- Satul are 2000 de locuitori, numărul femeilor fiind predominant.
- Conform statisticii locale, în ultimii patru ani, în Zberoaia se nasc mai mulți băieți.
- În localitate sînt înregistrate 1037 gospodării țărănești individuale și patru magazine private.
- Satul Zberoaia are un gimnaziu în care își fac studiile 310 copii, o grădiniță cu 90 de locuri, un ambulatoriu, oficiu poștal, Casă de cultură, bibliotecă.
- Pe lângă Casa de cultură își desfășoară activitatea cinci grupuri vocal-instrumentale, prezente atît la toate manifestațiile culturale, cît și la nunțile și cumetriile ce au loc în satele din împrejurimi.

Contemplat de la înălțime, satul Zberoaia este o așezare ce are forma a patru inele olimpice. Pe insulița verde din partea stîngă a localității abia se zărește acoperișul unui misterios conac și iazul, care erau proprietăți ale nobilului Ștefan Gonata. Școala, sediul nou al primăriei, Casa de cultură sînt clădirile asupra cărora se oprește ochiul și care, la un loc cu conacul inundat în verdeață reprezintă un punct irezistibil de atracție turistică.

Zberoaia este o localitate cu oameni care au învățat să trăiască în pace și bună înțelegere, să muncească umăr la umăr, dar și să se distreze pe cinste. La Zberoaia au loc, tradițional, hore ale satului, sărbători ale izvorului și celei mai curate străzi, în timpul cărora gospodinele împodobesc gardurile cu covoare țesute la război, satul transformîndu-se într-o casă mare sub cerul liber.

La lista de elemente ce caracterizează Zberoaia și oamenii săi, adăugăm, pentru a întregi tabloul, că sătenii au fost vizitați, recent, a treia oară deja, de un grup de medici ai Armatei Salvării care i-au consultat și le-au eliberat gratuit medicamente celor bolnavi. Cu suportul Fundației Medicale, al șaselea an la rînd copiii din gimnaziu sînt alimentați gratuit. Cum primăria nu are un fond de rezervă, gesturile celor două organizații de caritate au fost adevărate acte de binefacere pentru comunitate. În lipsa unui buget pe măsura necesităților, satul a învățat să lupte pentru a obține granturi și investiții străine din care să poată renova obiectele strategice din comunitate. Cele cinci sute și ceva de mii de lei care se adună anual în punga primăriei abia de ajung pentru plata salariilor, pentru procurarea combustibilului și întreținerea școlii și a grădiniței. În anul trecut au fost alocați bani pentru amenajarea fîntînilor,

Zberoaia, un

reparația curentă a Casei de cultură și construcția citorva poduri peste cele două râpi care traversează satul.

Colaborarea celor din Zberoaia cu Fondul de Investiții Sociale din Moldova a început cam cu ghinion, își amintește dna primar Nadejda Darie. Prima încercare de a chema satul la a adunare generală a eșuat: au venit puțini săteni și aceasta a fost considerată nevalabilă. Cum comunitatea era implicată în Programul „Pămînt”, administrația publică locală a amînat inițiativa pentru mai tîrziu, cînd vor fi terminat activitățile din respectivul program. Cînd și-au dat seama că Bălăureștii au și renovat școala, iar Grozeștii începuseră reparația sistemului de încălzire, au dat fuga la FISM. La această etapă, Fondul de Investiții Sociale dispunea de surse financiare doar pentru un singur proiect, la care, împreună cu Zberoaia, pretindeau încă patru comunități. FISM a dat startul pentru toți odată. Cei care vor fi adus primii contribuția de 15 la sută din proiect, urmau să obțină

finanțarea. Zberoaia trebuia să adune, într-un timp extrem de scurt, 45 mii de lei. În trei zile au găsit banii.

Au început „marea operație” cu elevii de la școală. Au organizat o campanie de colectare de fonduri pe care au numit-o „Un bănuț pentru școala mea”. A fost invitat tot satul, inclusiv foștii absolvenți ai școlii. Lumea a fost întîmpinată cu pîine și sare, cu vomicea călare pe cai. Ce mai, a fost foarte frumos. Fiecare din cele patru mahalale, în care a fost împărțit satul, a construit cîte o sobă în una din sălile de clasă, a amenajat o casă mare pe terenul de sport al școlii, a comercializat prăjituri pregătite de cele mai pricepute în ale cofetăriei gospodine. Solemnitatea a început cu un bănuț aruncat de un copil în urna folosită, de regulă, la alegeri. Drumul primului bănuț l-a urmat donația preotului din sat și o pensie lunară depusă de primul învățător din localitate, Dumitru Ucrainschi, actualmente consilier local. Lumea și-a luat rolul în serios, fiecare elev venind împreună

cu familia în fața microfonului și declarînd suma pe care o donează școlii. În fine, s-au adunat 5 mii de lei, prima sumă din contribuție. Restul banilor au fost adunați suplimentar de la săteni, fondul fiind completat de un sponsor generos găsit la Chișinău. La capătul celor trei zile, cît a durat cheta, dna primar al satului Zberoaia era prezentă la Fondul de Investiții, cu banii în geantă. Ceilalți patru concurenți s-au lăsat păgubași. Nu era ușor să adune suma necesară într-un termen atît de scurt.

Bucuroși, cei din Zberoaia s-au apucat de treabă. Școala cu un singur cat, construită în 1967 cu ajutorul gospodăriei agricole, a fost transformată într-un șantier de nerecunoscut.

Aventură cu „happy end”

A rămas neatins doar acoperișul. Fusese bine păstrat, iar de banii din proiect era mai multă nevoie la alte lucrări. Prin contractul încheiat cu contractorul – firma „Transcons-

Apă pentru toată localitatea

Al doilea an consecutiv, satul Zberoaia implementează, cu suportul Direcției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, un proiect de asigurare cu apă potabilă a localității. Sătenii consideră că le-a mers din plin: pentru că dispun de o sursă de apă bogată și pentru că au obținut acordul direcției amintite mai sus de a susține financiar acest proiect. Deși fîntînile satului sînt îngrijite, apa are un gust sălcu și nu poate fi folosită decît pentru necesități tehnice.

Grandiosul proiect depășește suma de 2 milioane 500 mii lei și este extins în toată localitatea. La apă potabilă vor avea

acces toate cele peste 500 de gospodării. Sătenii au participat la implementarea proiectului prin muncă de voluntariat. S-a construit stația de pompare a apei, o linie electrică de tensiune de 10 mii kilovați pe o lungime de 1,5 kilometri, s-a instalat un transformator de curent, iar în vîrfurile dealului au fost ridicate turnuri de apă cu o capacitate de 52 tone fiecare.

Oamenii cred că elvețienii le-au acordat această șansă doar pentru că s-au convins că satul are nevoie de apă bună și că este interesat să participe la rezolvarea acestei probleme. A fost o

muncă foarte anevoioasă pentru toată lumea. Timp de un an, dna primar avea ce discuta cu fiecare consătean. Știa cu o precizie uluitoare cîte zile a muncit fiecare, cîți bani mai are de plătit, cine nu și-a construit camera de branșament etc.

Deși inițial era prevăzut ca fiecare sătean să-și procure contoare, ulterior acestea au fost donate de către numita Direcție Elvețiană. Încă cinci metri de țevă, de la traseul principal pînă la contor, au fost acordate de Direcție pentru conectările individuale.

Acum cîteva zile, apeductul din Zberoaia a fost dat în exploatare.

sat nou prin definiție

truția” din Chișinău - comunitatea se obligase să demoleze anexele inutile, să scoată geamurile și ușile, să dea jos de pe pereți tencuiala veche. Abia după asta urma „să intre în horă” și contractorul. Dar treaba începuse cam cu scîrț. Trecuseră deja două săptămîni de cînd sătenii duseseră la bun sfîrșit lucrările ce le reveniseră, iar de contractor - nici urmă. Era 5 august 2000, prima zi de școală bătea la ușă. Văzînd că din școală nu rămăseseră decît niște ruine, copiii sătenilor începuseră să se întrebe unde vor învăța și chiar căutau să se înscrie la școlile din satele vecine, ceea ce ar fi fost o rușine de neînchipuit pentru sat. Lumea se temea să școala din Zberoaia va rămîne fără copii, iar profesorii - fără elevi.

Mașina primăriei era defectată, așa că primarul și directoarea au urcat în

autobuz și s-au pornit la Chișinău ca să găsească contractorul. A fost o adevărată odisee plină de peripeții localizarea firmei de construcții. În cele din urmă, femeile au făcut anticameră la „Transconstrucția” vreo săptămîna. Știau unde pleacă și cînd vine fiecare funcționar sau șeful de acolo, oferind de nevoie și informații pentru ceilalți vizitatori. Într-un sfîrșit, au ajuns la un acord cu șefii firmei: au decis ca toate lucrările să fie executate de săteni, iar contractorul doar să supravegheze operațiile de pe șantier, să elibereze materiale de construcție și să remunereze muncitorii. Primarul Nadejda Darie era și brigadieră, și șefă de șantier, iar directoarea școlii - șefă de depozit. La 7 dimineața începea ziua de lucru la școală, iar la 11 noaptea, cele două femei abia de reușeau să închidă toate ușile și geamurile uitate înadins deschise de unii muncitori. „Transconstrucția” trimisese un reprezentant la Zberoaia care, împreună cu dna primar, mergea de la casă la casă și-i scotea la muncă pe oamenii care isprăviseră treburile și la cîmp, și în propria gospodărie. Fiecare familie era datoare să presteze cinci zile de muncă la școală și, dacă nu ar fi fost luați din scurt, mulți dintre săteni și-ar fi căutat de treburile lor. Majoritatea ușilor și geamurilor au fost înlocuite cu altele, noi, executate de către meșterii din sat, au fost construite sobe în toate încăperile. Toate lucrările au fost făcute de săteni - o echipă de 125 de oameni.

Au reușit să dea obiectul în exploatare în termenele

stabile, în ciuda zilelor cu ploaie care parcă voiau să încurce toate ițele. Era incredibil că au reușit. Cu o săptămîna mai tîrziu, la 9 septembrie, gimnaziul din Zberoaia și-a deschis ușile pentru cei peste 300 de elevi.

Astăzi, după doi ani de exploatare, școala este ca și nouă.

toate problemele”, ne-a spus directoarea școlii Maria Dodon.

Perspective în roz

„În fața școlii mai era cum mai era, dar în spatele acesteia te mîncău ba-laurii, nu alta”, își amintește dna pri-

Părinții sînt foarte mulțumiți. Din conținutul asociației, au fost instruiți pedagogii la cursurile de perfecționare, cabinetul de fizică și chimie a fost dotat cu materiale didactice, a fost echipată sala de sport, iar biblioteca a fost îmbogățită cu un fond de carte în valoare de 7 mii de lei.

► Nadejda Darie în fața noului sediu al primăriei

În ciuda relației, la început deloc promițătoare, dintre administrația satului și organizația contractoare, pînă la urmă, acestea au devenit prietene. Președintele firmei de construcții s-a obligat în final să construiască în fața școlii un trotuar de 100 de metri pe cont propriu și să dăruiască gimnaziului un televizor color, manuale în valoare de 2 mii de lei și semințe de iarbă de Canada care a fost semănată în jurul școlii. „Chiar dacă la început a fost greu, am devenit parteneri de încredere. Am știut să ne punem în situația contractorului, să-l înțelegem și astfel am rezolvat amiabil

mar de situația de acum doi ani. Astăzi, despre școala din Zberoaia poți spune că are două fețe, ambele drăguțe. Este o plăcere să vii la școală, aici domnind curățenia și bunul-gust.

Ulterior, gimnaziul a beneficiat de nouă seturi de mobilier pentru clasele mari și de șapte seturi pentru clasele incluse în Programul educațional „Pas cu pas”, inclusiv mochete și biblioteci. Asociația părinților și pedagogilor a încheiat un contract de performanță cu FISM. Au fost executate toate activitățile preconizate în cadrul contractului. Recent, cei mai buni elevi din școală s-au întors din excursia întreprinsă la Putna, Iași și Suceava.

Gimnaziul din Zberoaia a fost o instituție-pilot care a implementat proiectul de autoevaluare a școlii. Toți pedagogii au participat la cursuri de perfecționare la „Pro didactica”, au învățat cum se scrie un proiect.

Actualmente, sătenii din Zberoaia speră să construiască trei kilometri de drum. Traseul ar lega centrul satului de importantul, din punct de vedere turistic, conac Gonata. Restaurarea conacului ar fi una din cele mai mari realizări ale satului și se pare că ambițioasa primărie va reuși să găsească investitorii care ar repune în circuit o valoroasă relictă istorică.

O istorie misterioasă cu miros de liliac

Înguste alei de liliac care pornesc de lîngă lacul din vale te duc pînă în fața conacului din Zberoaia și, ajuns în fața casei boierești, rămîi fascinat de vechimea de aproape două sute de ani a acesteia. Conacul ascunde o istorie pe care vrei să o cunoști și nu ai de unde, arhiva proprietarului acestuia, Ștefan Gonata, fiind pusă pe rug la 1917. Misterul este cu ațit mai incitant cu cît nu poate fi dezvăluit. Deocamdată.

Pitorescul, dar uitatul conac de la Zberoaia a fost, la începutul secolului XIX, reședința de vară a moșierului Ștefan Gonata, cum îl numeau localnicii. Printre tufele de liliac plantat la dorința lui Gonata în jurul conacului, astăzi sălbătăcite, dar care și-au păstrat aroma, se plimbau doamne din

înalta societate. Ulterior, conacul a fost transformat într-un centru cultural cu muzeu, bibliotecă și spital.

Ștefan Gonata a fost savant, membru de onoare al Academiei Române și prieten al scriitorului Mihail Kogălniceanu. Este cunoscut prin faptul că a aclimatizat vița de vie franceză pe patru mii de hectare în Basarabia acum două veacuri.

Conacul Gonata mai păstrează acoperișul de pe timpul lui Gonata - din olane roșii aduse din orașul francez Marseille. Fiecare țigla are pe verso emblema orașului de origine.

Conacul și împrejurimile lui constituie un loc de atracție turistică extraordinar, dar pentru restaurarea sa este nevoie de foarte mulți bani. Un canadian preocupat de tu-

rismul rural i-a sugerat dnei primar Nadejda Darie ideea de a prezenta Ambasadei Franței la Chișinău o bucată de țigla cu ajutorul căreia să fie identificată firma producătoare. Eventual, aceasta ar putea fi interesată de conac și de valoarea sa istorică.

Sfătul a fost urmat întocmai, însă pînă una-alta nu a fost găsită fabrica producătoare. Oricum, Alianța Franceză și-a exprimat interesul pentru proiect. În paralel, Agenția națională de turism a alocat 600 de dolari pentru restabilirea parcului și gardului din jurul conacului. Este doar un prim ajutor, dar comunitatea speră să fie de bun augur această picătură din oceanul de înțelegere și generozitate ce urmează să se reverse peste pitorescul conac al lui Ștefan Gonata.

Pagini realizate de Rodica CIORĂNICĂ

INFO rural

MOLOVATA NOUĂ

Un centru de instruire și acces la informație

În localitatea Molovata Nouă, județul Chișinău, a fost deschis Centrul comunitar de instruire și acces la informație, proiect implementat de organizația non-profit "Școala Molovata Nouă", cu susținerea Fundației Soros-Moldova.

Vera Verlan, președintele organizației, spune că grație acestui proiect va fi facilitat accesul locuitorilor la informație, pentru adulți și adolescenți urmînd să fie organizate și cursuri de inițiere în Internet.

Dumitru Chitoroagă, director de program la Fundația Soros-Moldova, a apreciat mult îndrăzneala și spiritul de inițiativă al autorilor proiectului, subliniind în acest context necesitatea și importanța respectivului centru într-o localitate rurală.

Seminar pentru centrele de asistență socială

Recent, la Chișinău s-a desfășurat, timp de patru zile, un seminar de instruire cu tema „Devierile comportamentale determinate de deficiențe psihice”. La seminar au participat 35 de persoane din diferite localități ale republicii, reprezentanți ai centrelor de asistență socială pentru copii create cu susținerea financiară a Fondului de Investiții Sociale din Moldova.

În calitate de formatori, profesorii de la Universitatea din Stockholm au împărtășit auditoriului propriile experiențe, relatînd despre cercetările de ultimă oră din domeniu.

Veronica Midari, consultant FISM în serviciile pentru persoanele dezavantajate, ne-a declarat că seminarul a avut o importanță deosebită mai ales datorită faptului că instruirea nu a fost inițiată pentru un public de formație medicală, ci pentru persoanele din domeniul asistenței sociale. Grație acestui curs instructiv, beneficiarii vor putea acorda servicii sociale mai calitative, ajutîndu-i pe suferinții cu patologii în cauză să se descurce mai bine în viața de zi cu zi.

КАК МЫ ЭТО ДЕЛАЛИ...

Усилия жителей села Дану вознаграждены сторицей

Вдоль дороги ведущей в село Дану, Бельцкого уезда, тянутся без конца желтые трубы. Большие и маленькие, широкие и узкие желтые полосы усеяли почти все селение. Это газопровод строительство которого было достигнуто усилиями местных жителей и Фонда Социальных Инвестиций Молдовы (ФСИМ). Коммуна Дану, в состав которой входят три украинских села, одно из первых в уезде начало сотрудничать с ФСИМ и реализовало вполне удачно разные проекты.

Первый проект реализованный при содействии ФСИМ был выдвинут от села Николаевка. Дети из сел Николаевка и Каменкуца были вынуждены добираться пешком или другими способами до школы, которая находится в селе Дану, а средств для приобретения автобуса у примэрии не было. Также, в то время – был 1999 год - школе исполнилось 20 лет и она была не в самом лучшем состоянии. Таким образом, на собрании села Николаевка люди, вместе с примэрией, решили выдвинуть проект по ремонту школы и приобретение автобуса для перевозки детей в школу.

Дерзнули и выиграли. Организовали тендер, и нашли фирму, которая согласилась произвести капитальный ремонт школы: заменили систему отопления, отделили полностью все окна, стены, потолки и полы в классах, полностью поменяли пол в спортивном зале. Только крышу не меняли, потому что она была отремонтирована до этого из средств выделенных местными органами власти.

«Из суммы, которая была выиграна в рамках проекта, ремонт школы был возможен где-то на 70%, рассказывает нам примар коммуны Дану Леонид Колибаба. Все чего не хватало, предоставляла примэрия.» Местные органы практически не предоставили денег, а в основном строительные материалы (дерево) и рабочую силу. К примеру, все работы по покраске примэрия взяла на себя.

Также, до этого система отопления, которая работала на угле, часто выходила из строя и по этому в ходе ремонта школы была переоборудована на газ. Сейчас отсутствуют проблемы с отоплением школы в зимний период. Естественно, сократились и рас-

ходы на отопление – в три раза.

Основную роль в собирании контрибуции примэрия взяла на себя, так как село Николаевка очень маленькое (270 человек из которых 40 школьников) и собственными силами люди не смогли бы накопить всю сумму. Сумма, собранная от людей в счет контрибуции, составляла 18 тыс. лей (из этих денег предполагалось купить автобус), остальную часть контрибуции прибавила примэрия. В ходе работ оказалось, что приобретение автобуса не возможно и тогда за счет этих средств решили добавить еще один вид работ - ремонт канализационной системы школы. Таким образом была решена еще одна проблема школы.

«Холод в классах, уроки по 30 минут, задержка зарплат, забастовки учителей... После этого ремонта и благодаря постоянной поддержке которую нам оказывает примэрия, наше учебное заведение не знало таких проблем, говорит Ана Сучеван, директор школы. Но самое главное, это то что группа, которая осуществила работы по ремонту школы работала добросовестно. Мы ходили и проверяли качество работы и если нам что-то не нравилось, они переделывали заново.» Качество сказало свое слово. Уже пятый год пошел, а школа в отличном состоянии и выглядит как новая.

Усилия сообщества, администрации школы и местных органов власти были вознаграждены сторицей. Немного спустя, в декабре, школа выиграла грант в конкурсе организованном правительством Голландии. В счет гранта по тендеру приобрели те-

левизор, видеомагнитофон, музыкальный центр, ковры, спортивный инвентарь и три комплекта мебели.

Потом внедрили новую учебную программу "Step by step" в двух классах, которые были оборудованы новой мебелью (индивидуальные парты для каждого ученика, учительские столы, доски), а также литературой.

В этом году школа коммуны Дану заняла одно из первых мест в Бельцком уезде, среди школ по подготовке к новому учебному году. В награду получили 10 комплектов мебели – 150 парт, 300 стульев, 10 учительских столов – на сумму 63 тыс. 800 леев. Это был особенный повод для радости, так как школьную мебель не меняли со дня сдачи школы в эксплуатацию. Сейчас уже в 15 классах дети учатся на новых партах.

Удавшаяся инициатива села Николаевка, вселили в людей веру, что можно что-то сделать и выдвинули, уже от имени села Дану, проект по продолжению газификации села. Конечно, были и другие важные проблемы, которые жители села Дану отметили на общем собрании села, но для их решения требовалось слишком много средств. К примеру для завершения строительства поликлиники, по расчетам специалистов, требуется около 2 миллионов леев, а в наше время такие расходы непосильны ни для села, ни для примэрии. Также, дороги могли подождать, а газ, как ни верти, был нужен людям.

«Мы хотели продолжить строительство газопровода, чтобы как можно больше людей имели

реальный доступ к газу, рассказывает примар коммуны Дану Леонид Колибаба. Газ в селе был проложен еще в 1996-97, так что наша задача была продолжить и довести до конца уже начатое дело.»

В 1996-97 в селе Дану было газифицировано примерно 500 домов. По новому проекту планировалось подключить к газу еще около 270 потребителей.

Село выиграло проект в общую сумму 50 тыс. \$. 50% из суммы контрибуции собрали от сельчан, а остальные 50% внесло Акционерное общество «Данул» (сегодня уже Общество с ограниченной ответственностью) за тех людей, которые в то время здесь работали. Проблем со сбором контрибуции не возникло, потому что люди были заинтересованы, хотели иметь газ в домах.

Тендер по осуществлению работ по конструкции газопровода, в котором учувствовали 6 фирм, выиграла фирма «Полимер Газ Кондукт». Они предложили самые приемлемые условия.

Строительные работы начались в феврале 2000 года. Когда проложили основную трассу, 130 хозяйств изъявили желание подключиться к газу. На сегодняшний день осталась без газа только та часть села, где расстояние между домами слишком большое и затраты превышают реальные финансовые возможности людей. «Но, несмотря на это, очень много людей обратилось с просьбой завершить газификацию и в оставшейся части села, говорит примар Леонид Колибаба. Вместе с людьми, надеемся завершить и это дело.»

Наталья РЭЙЛАНУ

SCHIMBARE DE MENTALITATE

„Lumea nouă” din Recești

Dintotdeauna, am un atașament deosebit pentru satele mici aflate departe de șoselele ce le leagă de orașe, dar și certitudinea că acestea au păstrat intacte obiceiurile vetrei lor asemeni vetrelor lipovenești din delta Dunării. Aceeași senzație am avut și atunci când am pus piciorul în satul Recești, județul Soroca.

La intrarea în sat, am văzut cum tractoarele seamănă și tratează solul cu erbicide. „Ne-am săturat să facem o muncă de robii cu sapele, și apoi nici brațe de muncă nu avem”, mi-a spus un sătean care dirija lucrările. Unul din cele două tractoare noi era de marca Massey-Ferguson. Pe dealuri pășteau mai multe vite, toate de rasă. Iar școala nici prea mare, dar nici mică, cu acoperiș roșu și pereți de un alb imaculat, amintea de o școală dintr-un film despre statul Iowa...

Spirit comunitar de când lumea

În așteptarea directorului școlii, am intrat în discuție cu mai mulți pedagogi de la gimnaziu, în mare majoritate, femei tinere – o situație destul de rară pentru Moldova. Am vorbit mai mult de sat, de școală, de istoria și tradițiile băștinei lor.

Am aflat surprins că școala cu 350 de locuri a fost reconstruită din vechea casă a specialiștilor din fostul colhoz „Moldova”. Cum de nu o distruseră ca pe atâtea altele, fiind tîrît acasă totul pînă la ultimul cui? Pentru că sătenii au chibzuit bine și nu au vrut să-și bată joc de munca lor. Aici simțul comunitar a fost întotdeauna unul caracteristic receștenilor. Biserica din sat a fost zidită la sfîrșitul sec. XIX cu banii lor. Școala primară care recent a împlinit 100 de ani a fost construită tot din mijloacele sătenilor. Aceeași școală, reconstruită în 1956, a fost de asemenea ridicată din lampacii făcuți de săteni. Iar în situația de pînă la 1998, când aveau de ales între trei proiecte, satul l-a ascultat pe directorul școlii, Valentin Odobescu, care a reușit să-i convingă că Receștii are nevoie mai mult ca orice de școală.

- Dacă aș avea puțință, i-aș înălța directorului școlii monument cu o lampă în mînă, mi-a spus unul din sătenii mai în etate. Pentru că el încearcă să ne lumineze calea spre o viață destoinică, mi-a lămurit omul.

Directorul Valentin Odobescu, în vîrstă de 42 de ani, s-a dovedit a fi un om energetic, comunicativ și foarte ocupat... Pe lângă faptul că a monitorizat proiectul de renovare a școlii, iar acum se ocupă de reconstrucția drumurilor din sat, este și inițiatorul Băncii Țărănești din localitate. Mai coordonează activitatea unei cooperative care colectează lapte. Tot el este președintele Asociației

obștești „Lumea nouă”.

- Inițial, am crezut că FISM ne face o donație sau o sponsorizare, ne-a spus directorul școlii, referindu-se la prima colaborare cu Fondul de Investiții Sociale. Dar în scurt timp ne-am convins că nu este așa. Pe acești oameni îi interesează posibilitatea comunității de a se uni în soluționarea unei probleme comune.

Spuneam mai sus că spiritul comunitar a existat mereu în Recești. Atîta doar că acest spirit a fost neglijat mult timp, așa cum au fost ignorate și alte valori precum credința în Dumnezeu, spre exemplu.

- Am început totul de la mentalitatea

► Valentin Odobescu, directorul școlii

săteanului nostru - de la pensionari pînă la liderii agricoli - își amintește Valentin Odobescu. S-ar fi părut că ultimii pot fi schimbați mai ușor. Dar n-a fost așa. Or, aceștia din urmă, fiind în permanență sub povara datoriilor și a lipsei de mijloace, n-au fost în stare să ajute comunitatea. Dar s-au schimbat și ei.

Primii au dat exemplul profesorii, care au jertfit cîte un salariu pentru renovarea școlii, adică 150-200 de lei. Ulterior, au împărțit satul pe sectoare numind cîte un reprezentant al fiecărui sector. Aceștia au dat dovadă de multă răbdare atunci când au fost nevoiți să bată de numărare ori la poarta aceluiși gospodar. Afișarea listelor celor care au făcut donații a avut un efect surprinzător.

La școală a fost răsfoit registrul absolvenților, aceștia fiind găsiți prin intermediul rudelor. În consecință, cei 40.919 mii de lei au fost adunați. În total, proiectul a costat 272.790 mii lei (în prețurile de la 1998, când un dolar echivala cu 4,5 lei). S-a organizat un tender la care au participat cinci organizații de construcție. Tenderul a fost cîștigat de firma „BIS” din Chișinău, condusă de Ion Bologan, un consătean care a

menționat, de la bun început, că va cheltui mai puțin la reconstrucție, astfel încît să se poată face mai multe lucrări suplimentare. Lucrările au durat trei luni, la ele participînd 30 de săteni care au fost remunerați.

În ce privește mobilierul, s-a negociat cu Consiliul raional Șoldănești care a transferat pe contul primăriei Cotujenii Mari 50 mii de lei, fiind soluționată și această problemă. Către 1 septembrie 1998, școala a fost dată în folosință, la festivitate fiind prezent premierul de atunci Ion Ciubuc.

„Omul nostru nu trebuie să-și piardă energia cu tînguital, este de părere directorul școlii. Este clar că în sat locuri de muncă nu poți deschide decît prin crearea unor întreprinderi, dar lumea nu are bani cu sacul, și nici investitorii nu se prea trag încoace. Or, nici nu au la ce. Dar ne-a venit o idee.”

În Recești sînt peste 350 vaci murgătoare, ceea ce înseamnă 300-400 litri de lapte surplus zilnic care poate fi comercializat. Directorul s-a inițiat în proiectul susținut de Fides-SNFA, obținînd un credit de 20 mii de dolari din care au fost procurate vite mari cunute. Deocamdată, cooperativa are 60 de membri, dar la ea sînt gata să adere și alți săteni. Chiar și directorul școlii și-a procurat cinci vaci pe care le îngrijește cu puterile proprii. Din cauza lor, directorul a întîrziat la discuția cu noi. Una din vaci murise ca urmare a hipertensiunii provocate de temperaturile extrem de mari din această primăvară.

Bunăstarea comunității e în mîinile sătenilor

Recent, Valentin Odobescu s-a întors dintr-o vizită de lucru în orașul Touquet, Franța. Din Franța a adus mai multe cărți și un caiet gros plin cu notițe din care mi-a citit și mie. Or, ceea ce a auzit la Touquet ar trebui să schimbe cu totul viziunea omului de rînd asupra viitorului comunității. Fiindcă noi, după ce am distrus totul – ferma, brigăzile de tractoare, grădinițele - în ultimii ani trăim cu iluzia că cineva ni le va aduce înapoi pe tavă. Și nu ne dăm seama că inițiativa trebuie să vină nu de la cei de sus, ci tot de la noi, de la cei de aici, de pe loc. Noi trebuie să ne gîndim la propria bunăstare și prosperare, nu șefii, conchide Valentin Odobescu.

Directorul școlii este preocupat de concepte și planuri de perspectivă în activitatea comitetului de dezvoltare creat în cadrul „Lumii noi”. Au fost planificate activități ce trebuie realizate pînă în 2008, prioritar fiind deschiderea unor rute de autobuz, astuparea unor rîpi, construcția unui gazoduct și asanarea mediului ambiant.

Valentin Odobescu continuă să muncească fără a-și precupeți puterile. Deschiderea spre nou a satului și dezvoltarea spiritului comunitar sînt grijile de căpătîi în activitatea directorului școlii din Recești.

Ion CERNEI

INFO rural

CĂLĂRAȘI

Un nou apeduct

În Călărași, județul Ungheni, urmează să fie soluționată problema aprovizionării cu apă potabilă a populației.

În conformitate cu prevederile unui proiect finanțat de organizații de profil din Danemarca, de la 1 iunie, aici urmează a fi date în folosință 8,2 kilometri de apeduct care va furniza 80 metri cubi de apă pe oră. Acordul dintre Primăria Călărași și firmele daneze a fost realizat încă toamna trecută și prevede efectuarea unor lucrări în sumă de 700 mii USD.

Andrei Popa, directorul gospodăriei comunale din partea locului, revenit recent dintr-o vizită de lucru în Danemarca, spune că în țara respectivă s-a desfășurat deja primul tender, cîștigat de firma „Tescmicon-trolting A/S”. Începînd cu luna iunie, firma daneză va începe furnizarea materialelor de construcție necesare.

Investigații medicale gratuite

Grație Fondului de Investiții Sociale din Republica Moldova și organizației belgiene „De Pelikan”, 11 mii de persoane din 58 de sate ale județului Cahul au beneficiat de investigații medicale gratuite.

Printre partenerii FISM sînt mai multe organizații internaționale donatoare cum ar fi Agenția Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (DFID), Agenția Guvernului Suediei (SIDA), Fondul Social de Dezvoltare al Japoniei (JSDF) etc. De asemenea, au fost stabilite relații de colaborare și cu alte organizații internaționale. Una dintre ele este „De Pelikan” din Belgia. Scopul acestei colaborări constă în implementarea unui proiect de investigare medicală primară gratuită a celor mai defavorizate pături sociale din mediul rural.

Metoda respectivă de lucru a fost testată în județul Cahul. În urma acestei activități, au beneficiat de investigații medicale gratuite peste 11 mii de persoane: membri ai familiilor cu mulți copii, femeile însărcinate, invalizii, pensionarii, șomerii, persoanele aflate sub limita sărăciei.

„De Pelikan” a pus la dispoziția medicilor autohtoni un mijloc de transport utilat cu aparatură necesară pentru efectuarea investigațiilor de primă necesitate: fibrogastroscopie, ultrasonografie, electrocardiografie și - în caz de necesitate - examinare ginecologică. Recent, „De Pelikan” și-a transferat activitatea în județul Taraclia. Conform estimărilor prealabile, numărul beneficiarilor din acest județ va depăși cifra de 2500 persoane din 19 sate.

Echipa alcătuită din cîțiva medici și o asistentă medicală din teritoriul respectiv se deplasează dintr-o localitate în alta, ceea ce favorizează accesul populației sărace la investigațiile medicale propuse.

AMENAJAREA TERITORIULUI

Gazoanele olandeze de la Buțeni

Proiectul de plantare a spațiilor verzi și de amenajare a satului Buțeni, județul Lăpușna, a fost implementat cu scopul de a menține durabilitatea drumului asfaltat din centrul satului, renovat cu susținerea Fondului de Investiții Sociale din Moldova. Fără acest proiect ecologic, drumul ar fi degradat cu totul.

Anatol Postolachi, primarul satului Buțeni, și Victor Pisciă, președintele Agenției de implementare a celor două microproiecte, ne-au relatat cu lux de amănunte despre realizările comunității care au fost posibile grație suportului FISM. Primul proiect din infrastructura socială aplicat la Buțeni a fost reparația capitalei a drumului central, pe o lungime de 1,6 kilometri, în valoare de 550 mii de lei.

De multe argumente în favoarea acestui proiect nici nu a fost nevoie. Drumul central era într-o stare deplorabilă. Ultima reparație o suportase în 1985. Astfel, existând posibilitatea de a soluționa problema cu ajutorul fondului, comunitatea din Buțeni a acumulat 48 mii de lei în numai 30 de zile, adică în ritmuri extraordinare. Altele 20 de mii cheș au

Drum de țară în stil urban

Din cauza planului înclinat, ploile mari mînau pietrele pe asfalt. Astfel, pentru a asigura durabilitatea drumului, în toamna lui 2000, Asociația obștească „Dealul Morilor” împreună cu primarul Buțenilor, au propus FISM-ului un proiect ecologic de plantare a spațiilor verzi și de amenajare a centrului satului.

Reprezentanții FISM au vizitat localitatea și, convingîndu-se că starea drumului este periclitată de anumite circumstanțe, au decis să susțină proiectul. Acesta a fost estimat la 93 mii de lei. Comunitatea a început să construiască rigole – niște șanțuri mici săpate de-a lungul străzii, între marginea părții carosabile și trotuare. A urmat construcția unor canale de scurgere a apei acumulate în rigole, astfel ca aceasta să nu se reverse pe drumul asfaltat. De asemenea, pe ambele margini ale drumului au fost puse circa 340 metri de spalieri din beton. S-au adus 400 metri cubi de cernoziom, au fost plantați arbori, arbuști și trandafiri.

După ce a fost turnat pămînt proaspăt între trotuare și marginile drumului, a fost semănată iarba olandeză. Deoarece clima din Moldova se deosebește de cea din Țările de Jos, la Buțeni iarba suferă de secetă. De

Mașină „nemțască” pentru gazoanele din Buțeni

O dată în săptămîină, iarba este tunsă cu ajutorul unei mașini de producție germană. Foarte performantă, adusă din Germania de dl primar în persoană, mașina tunde iarba și o

da iernii.

În verile ploioase, iarba este de o frumusețe rară, ne-a spus Victor Pisciă. Deasă, de un verde intens, aceasta freamătă la fiecare adiere de vînt. În iarna din anul acesta, cam 30 la sută din gazon a înghețat din cauza temperaturilor foarte joase și elevii de la școală au semănat altă iarba pe pămîntul rămas fără verdeață. În prealabil, acesta a fost lucrat și tratat cu îngrășăminte.

„În general, iarba de gazon este foarte capricioasă, ne spun niște copii ce vin de la școală. Dacă apare o plantă străină în preajmă, aceasta trebuie imediat smulsă. Întrucît pe unele porțiuni ale gazonului au apărut fire de știr, noi, elevii, vom veni la o lecție de muncă să plivim gazonul.”

De regulă, de îngrijirea și întreținerea gazonului se ocupă trei angajați. Unul dintre ei are grijă să umple cisterna cu apă, al doilea – de procesul de irigare propriu-zis, iar cel de-al treilea – de tunsul ierbii. În anul trecut însă, s-a descurcat o singură persoană cu toate operațiile. Se mai întâmplă să se apeleze la școlari, care la orele de educație tehnologică efectuează tot felul de lucrări de întreținere a gazonului.

În afara lucrărilor fixate în proiectul ecologic finanțat cu suportul FISM, satul a lichidat șase gunoiști neautorizate, întinse pe o suprafață de circa 400 metri pătrați. În prezent,

fiecare gospodar își acumulează deșeurile din gospodărie și este responsabil de transportarea lor în locurile autorizate de primărie.

Comunitatea a contribuit la proiectul ecologic cu 18 mii de lei. De aici și atitudinea mai responsabilă față de tot ce s-a făcut. Primarul Anatol Postolachi consideră că la următorul proiect sătenii vor fi mult mai receptivi decît la început. „Inițial, era foarte greu. Să-îceri unui sătean 30 de lei pentru drum sau 100 de lei posesorilor de transport ușor și 150 – proprietarilor de mijloace grele de transport, era un adevărat calvar. Astăzi, după ce au un drum ca la oraș, cu gazoane pe margini, după ce satul s-a ales cu o stație telefonică modernă pentru 500 de abonați, dialogul cu comunitatea va decurge mult mai lesne. Le-a venit greu la început, firește, deprinși fiind să li se facă totul gratis. Dar acum, după ce au pus banii personali la reparația drumului, oamenii pot să le ceară socoteală consătenilor care calcă gazonul.”

Lipsiți de o educație ecologică, cele mai mari probleme le-au creat elevii. Ei știau că unde este iarba verde, se poate juca fotbal. Aici a avut mai mult de lucru directorul școlii. A ajuns la urechile fiecăruia ce se poate și ce nu este permis. Primăria a avut neînțelegeri și cu gospodarii ce au vite. Oamenii au fost avertizați că, pentru fiecare urmă lăsată de do-

bitoace pe gazon, va răspunde proprietarul acestora. Astăzi, nici un țaran nu-și mîna vitele prin centrul satului. Toți o iau pe drumurile lăturalnice.

Victor Pisciă, președintele AO „Dealul Morilor”, precizează că au implementat cel de-al doilea proiect din dorința de a păstra ceea ce se construisese anterior și pentru a amenaja satul. „Este fața localității, fața gospodăriei și fiecare străin care ne vizitează își creează o anumită impresie despre oamenii care sînt astăzi la cîrma satului. A fost greu să-î facem pe consăteni să înțeleagă că nimeni nu va veni să ne dădăcească dacă nu vom face noi singuri ceea ce ne trebuie. Intenționăm să mărim suprafețele de gazon din centrul satului. Nu am făcut asta de la început din cauză că proiectul a avut mai mult un titlu de experiment: trebuia să ne convingem că iarba se poate adapta la condițiile noastre.”

Proiectul este considerat unul reușit. Recent, Buțeniul a fost vizitat de o delegație din Armenia interesată de evoluția acestui proiect. Din acest considerent, oamenii se străduiesc să păstreze totul „ca la oraș”. Unde mai pui că, în fiecare dimineață, primarul, venind spre locul de muncă, îndeamnă ba pe un gospodar, ba pe altul, să măture bordurile trotuarului, astfel ca murdăria să nu afecteze aspectul satului.

Rodica CIORĂNICĂ

fost obținute din vînzarea unei clădiri trecută din gestiunea fostei gospodării agricole în proprietatea administrației publice locale. Astfel, comunitatea din Buțeni a contribuit cu 18 la sută din valoarea proiectului. În aprilie 2000, pe îmbrăcăminte rutieră veche din 1980 a fost turnat un strat de asfalt nou cu o grosime de 4 centimetri. În mai, drumul a fost dat în exploatare.

aceea, administrația locală a dispus ca aceasta să fie irigată în fiecare zi. Fiind semănată pe o suprafață îngustă, dar cu o lungime de cîteva sute de metri, iarba nu poate fi stropită cu ajutorul instalațiilor folosite de obicei în irigație. Din acest motiv, a fost angajată o persoană care merge zilnic cu un furtun cu robinet alături de un tractor ce duce cisterna cu apă.

strînge imediat, lăsînd în urmă un gazon verde și curat. Este foarte comodă, amplasată pe două roți și are mai multe programe de lucru. Toamna, rețeaua iarba mai scurt, iar vara îi lasă o înălțime de 4-5 centimetri. „Lucru nemțasc, ce mai”, zic minunîndu-se oameții din sat. Ultima oară, gazonul este tuns o dată cu primele înghețuri, alegîndu-se cu o „frizură” de 1-2 centimetri, care trebuie să reziste sub zăpa-

► Anatol Postolachi și Victor Pisciă

CENTRUL DE ZI DIN UNGHENI

O CASĂ PENTRU TOȚI

Proiectul "Servicii comunitare pentru copiii în situație de risc" realizat cu suportul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova, a fost elaborat de administrația publică din Ungheni. Scopul proiectului este reîncadrarea socială a copiilor aflați în dificultate, susținerea copiilor orfani, prevenirea abandonului școlar, școlarizarea minorilor, crearea unor servicii de alternativă pentru cei care nu au posibilitatea să meargă într-o școală obișnuită, precum și dezinstiționalizarea copiilor și întoarcerea lor în familie.

Ideea creării "Casei pentru toți" a venit de la autoritățile publice din Ungheni. Anterior, localitatea elaborează Agenda locală 21, în care o atenție deosebită se acordase problemelor sociale, inclusiv copiilor veniți din familii dezavantajate din punct de vedere social și care nu au acces la servicii educaționale comune. Având handicap fizic sau mintal, mulți dintre aceștia erau respinși de către școlile care nu erau pregătite să aibă grijă de ei.

Capacitatea centrului "O casă pentru toți" este de 40 de persoane. La momentul actual, beneficiarii ai proiectului sînt peste 90 de copii ajunși prin rotație la centru.

Astăzi, de serviciile centrului beneficiază unsprezece copii invalizi, dintre care patru nu se pot deplasa. Zece minori au retard mintal, șapte dintre ei fiind marcați de unul mai sever. Centrul mai este frecventat și de șase copii orfani. Alți trei copii veniți din familii cu părinți dependenți de alcool găsesc aici o înțelegere de care, pînă nu demult, nici nu știau că există. În paralel, angajații centrului lucrează și cu familiile acestora, încercînd să schimbe situația copiilor și acasă. "Copiii trebuie salvați la timp, dar este foarte dificil să se lucreze cu aceste categorii, ne-a declarat directoarea centrului Maria Calchei. Ei sînt neprotejați, murdari, flămînzi și dezbrăcați, lăsați să hoinărească sau pur și simplu încuiați în casă fără să aibă cu cine comunica. Astfel, se remarcă o rețineră dramatică în dezvoltarea lor".

Istorii triste despre copiii Ungheniului

Centrul este plasat într-un bloc al grădiniței nr. 2 din Ungheni, curat, renovat și plin de jucării. Fiecare încăpăre oferă copiilor un confort de vis și pentru o familie normală. Mo-

chetele moi, mobila modernă și aparatul audio și video de ultimă oră te fac să te simți ca acasă, ca într-o familie în care domnește bunăstarea și buna înțelegere.

Pe parcursul acestor luni, grație eforturilor centrului au fost școlarizați doi copii. Un băiat, în vîrstă de nouă ani, și o fetiță de opt ani, au fost înscriși în clasa întâi. Copiii sînt sănătoși, atîta doar că nu li s-a dat deloc educație. Fetița abia dacă poate deschide gura ca să rotunjească vocalele. Toată viața și-a petrecut-o în stradă și nu poate face cel mai elementar schimb de replici. Din acest motiv, ea nici nu știe cum se numesc obiectele de care se folosește de cîteva ori pe zi.

Deși locuiesc cu mama și bunicul, fetița și fratele ei mai mic au fost culeși din stradă. Mama copiilor duce un mod de viață amoral, astfel că salariul de paznic al bunicului este singura sursă de venit a familiei. Locuind lîngă fabrica de conserve, se alimentau din mașinile care aduceau fructele sau legumele pentru a fi prelucrate. Verile, se agățau de camioane, furau mere sau roșii și adormeau sătui. Astăzi, Direcția asistență socială este în căutarea unui loc de muncă pentru mama copiilor.

Copiii cu retard provin atît din familii vulnerabile, cît și din familii cu

rea și susținerea centrului, să se pomenească iarăși aruncați în stradă.

Stas, un copil de zece ani, a venit la centru de la o casă de copii din Orhei. Tatăl său l-a abandonat, iar pe maică-sa, care lucrează la Moscova, nu a mai văzut-o de doi ani. De la orfelinat a venit direct în brațele pline de dor ale bunicilor. Aceștia își doreau să-l poată vedea măcar o dată în lună și bucuria lor a fost de nedescris cînd au înțeles că-l pot avea alături

o stare materială favorabilă. Unii dintre ei sînt încadrați în instituțiile școlare și vin la centru după-amiezi-le pentru a face modelaj, aplicații, desen, meșteșugărit, olărit, croșetat, muzică și pentru a participa la concursuri. Cel mai mic beneficiar al centrului are patru ani, iar cel mai mare - 18. Tînărul de 18, Iaroslav, are probleme cu mîinile și picioarele, în schimb e dezvoltat din punct de vedere intelectual. Primele clase le-a făcut la domiciliu, absolvind școala cu media de 8,7. În ultimii ani, stătea acasă cu mama lui. Deși tinerii pot sta la centru numai pînă la vîrsta de 18 ani, pentru Iaroslav și alți cîteva colegi de-ai săi s-a făcut o excepție. Primăria promite că va soluționa problema privind încadrarea lor în cîmpul muncii, prin deschiderea unor ateliere unde aceștia ar merge ca la serviciu. Ar fi prea dur ca, după ce s-au bucurat de îngriji-

ri în fiecare seară. Stas este singura lor mîngîiere.

Ion are 12 ani și are retard mintal sever. Acum un an, cînd a ajuns la centru, știa să spună doar „neamneam”, atunci cînd voia să mînce, și „bi-bi”, cînd vedea o mașină. Părinții alcoolici l-au ținut toți acești ani închis în casă și copilul nu mai văzuse nimic în afară de curtea sa și doi maturi care nu comunicau cu el. De căldură părintească nici nu poate fi vorba. A evoluat mult timp de un an. A învățat mai multe cuvinte și poate cere ceea de ce are nevoie. În ziua în care l-au adus aici, fetele de la centru i-au făcut baie și el era fericit că nu-l mai mînce deloc capul. În cocioaba în care locuia cu familia sa, pămîntul gol ținea locul dușumelei.

În preajma sărbătorilor de iarnă, copiii i-au scris lui Moș Crăciun despre cadourile pe care și-ar dori să le primească. Iaroslav a visat la un calcu-

lator și, cu o mică întârziere, acesta i-a fost adus acasă. Altcineva și-a dorit un ciine care să-i fie prieten. Moș Crăciun i-a împlinit și acestui copil visul.

Sandu are 16 ani și suferă de epilepsie. Are o familie extraordinară care ține foarte mult la el. Sandu vrea să fie lemnar, să le facă oamenilor uși, ferestre, scaune. Visează să se însoare cu o fată frumoasă și harnică, care să-l asculte. El spune că, atunci cînd va deveni familist, nu va fuma și nu va bea nici bere, nici vin și nici rachiu. Pentru că vrea să trăiască o viață cît mai lungă. A lipsit o vreme de la centru din cauză că a urmat un tratament la domiciliu. Sînd singur acasă, îi suna pe pedagogi ca să le spună că-i este dor de ei.

Tatiana Grăchilă, pedagog social, ne povestește că majoritatea familiilor sînt socialmente vulnerabile, monoparentale sau cu părinți șomeri. „Am îngrozit vîzînd modul de viață din unele cămine. Cel mai groaznic în această situație este faptul că acolo locuiesc copii. Majoritatea apartamentelor pe care le-am vizitat erau năpădite de mușcași. În aceeași odaie se uscau rufe, se lua masa și se dormea. De obicei, în asemenea familii copiii nu au nici măcar o masă unde să-și pregătească temele.”

Majoritatea copiilor care au beneficiat de serviciile centrului, pleacă cu durere în suflet de aici.

Cele două mese pe zi de care au parte aici înseamnă enorm de mult pentru ei. Dar ușile nu s-au închis definitiv în urma nimănui. De cîte ori foștii discipoli trec pe lîngă centru, pedagogii îi cheamă și-i pun la masă.

Lecții de căldură părintească

Investiția făcută prin intermediul FISM în acest proiect este de 65 mii de dolari, în care au fost incluse reparația, mobilierul și echipamentul. Salariile, alimentația și întreținerea sediului sînt niște obligații pe care și le-a asumat primăria. Printre copiii veniți din familiile vulnerabile sînt și copii dotați. Vin aici doar după-ami-

ezile, pentru că au condiții să-și pregătească lecțiile și să mînce. Pînă a lua masa, aceștia intră la copiii cu handicap fizic, îi ajută, inclusiv pe pedagogi. La centru există o masă de tenis, jucării, bucătărie didactică, mașină de cusut, mașină de spălat pe care, folosindu-le, copiii învață se se autodeservească.

Primarul Vitalie Vrabie a elaborat un proiect prin care intenționează să deschidă un centru în care, după cum relatam mai sus, copiii invalizi ar putea fi implicați în lucru. „Casa pentru toți” nu dispune actualmente de toate materialele care ar dezvolta interesul și capacitățile tinerilor pentru a produce ceva sau a presta servicii pentru societate. Or, aceste categorii de copii au nevoie să-și schimbe activitățile la fiecare 20 de minute. Altfel, se plictisesc, pierd interesul. „Copiii nu trebuie să vină la noi ca să stea cuminți, ne-a spus dna directoare. Ei au nevoie de un mod de viață foarte activ. Recent, centrul a depus un proiect la Alianța ONG-urilor, prin care solicită să le fie create condiții pentru a-i atrage pe copii într-o gamă cît mai variată de activități. Ei au nevoie de șevalet pentru a picta la aer liber, suporturi de țesut covorașe, de bare parralele de care copiii cu handicap s-ar putea ține cînd se deplasează.

Fiecare orășean simte că minorii dezavantajați trebuie ajutați. Un om de treabă din localitate, Ghenadie Mitriuc, trece în fiecare dimineață cu microbuzul personal pe la casele fiecărui copil și îl aduce la centru. O face benevol și fără a fi remunerat. Iar de Crăciun, a făcut fiecărui copil cîte un cadou. Fără ajutorul dezinteresat al acestui om inimos, copiii ar rămîne acasă, deoarece nu au cu ce achita taxa la transportul urban. În sfîrșit, la Ungheni, administrația locală împreună cu FISM au făcut un pas spre această categorie defavorizată. Existența Centrului „O casă pentru toți” și serviciile acordate de acesta i-au învățat pe copii ce înseamnă dragoste, viață normală și cum este să fii tratat cu căldură părintească.

Sanda ROMAN

Centrul CONTACT ANUNȚĂ

Programul de instruire continuă

Centrul Național de Informare și Asistență pentru ONG-uri CONTACT anunță Programul de instruire continuă pentru reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și ai grupurilor de inițiativă. Programul de instruire continuă derivă direct din misiunea Centrului CONTACT care se concretizează în sprijinirea sectorului asociativ prin oferirea de servicii de instruire, consultanță și informare.

Scopul programului este de a contribui la sporirea eficienței activității ONG-urilor și, implicit, creșterea calității prestației lor în contextul societății. Instruirea membrilor asociațiilor în diverse aspecte ale managementului asociativ devine un imperativ în condițiile creșterii permanente a numărului de organizații, membrii cărora nu au o pregătire necesară în domeniul managementului asociativ, fapt ce produce deficiențe în activitate și, chiar, deseori împiedică la dezvoltarea normală a organizațiilor.

Programul presupune promovarea activităților de training. La seminare pot participa membrii organizațiilor neguvernamentale care dovedesc apartenența la o organizație. La seminarele privind cadrul legislativ și înregistrarea unei organizații neguvernamentale pot să participe și persoane care nu sînt încadrate într-o asociație.

Frecvența seminarelor în programul Instruire continuă va fi de cîte unul pe săptămînă. În cazul cererii sporite este posibilă o creștere a numărului de seminare. Numărul de participanți nu va depăși 25 de persoane.

Pe parcursul anului 2003, Centrul CONTACT va promova seminare în următoarele domenii:

- Cadrul legislativ și înregistrarea unei organizații neguvernamentale
- Scrierea propunerii de finanțare
- Colectare de fonduri
- Managementul resurselor umane
- Managementul voluntarilor
- Planificare strategică
- Managementul organizației

Pentru informații suplimentare contactați-ne la:
or. Chișinău, str. București, 83; tel. 23-39-47, 23-39-48.

Fundația Soros-Moldova Programul Informațional anunță Programul de Dezvoltare a Colecțiilor de Bibliotecă

Programul are drept scop asigurarea accesului la informație, cunoaștere și cultură, acordînd sprijin bibliotecilor publice la dezvoltarea colecțiilor de literatură în diverse domenii de interes deosebit pentru comunitate, contribuind astfel la completarea fondurilor de bibliotecă cu publicații de maximă actualitate pentru dezvoltarea umană.

Programul se adresează bibliotecilor publice de toate nivelurile din teritoriu (comunale, orașenești, județene).

În cadrul programului vor fi acordate granturi de pînă la 1500 USD pentru proiecte de dezvoltare a colecțiilor. Granturile vor fi acordate pe bază de concurs.

Proiectele prezentate la concurs vor include următoarea informație:

1. Descrierea succintă a bibliotecii și a comunității în care activează;
2. Caracterizarea fondului existent de documente și a beneficiarilor;
3. Argumentarea necesității de dezvoltare a colecției;
4. Accesibilitatea și promovarea noii colecții;
5. Lista publicațiilor solicitate;
6. Bugetul proiectului;
7. Trei oferte de la edituri sau difuzorii de carte;
8. Curriculum Vitae al persoanei responsabile de proiect.

Formularele de participare completate, însoțite de celelalte documente solicitate, urmează a fi prezentate la Fundația Soros (Chișinău, str. Bulgară, 32) pînă la data de **25 iunie 2003**.

Formulare de participare la concurs și informații suplimentare pot fi solicitate la sediul Fundației Soros, str. Bulgară, 32; tel: 27 00 31, 27 44 80, fax: 27 05 07, director de programe - Mariana Alecsandri, e-mail: malecsandri@soros.md

ATENȚIE CONCURS!

Aveți șansa reală de a câștiga mobilier școlar sau inventar sportiv!

Guvernul Republicii Moldova anunță un concurs pentru localitățile rurale, care au beneficiat de suport financiar din partea Fondului de Investiții Sociale din Moldova (FISM).

Învingătorii concursului – **satele cu teritoriul școlii cel mai bine amenajat** - vor beneficia de pînă la 10 seturi de mobilier școlar sau de un set de inventar sportiv la costul respectiv.

Formularele de aplicare pot fi solicitate la direcțiile de învățămînt din teritoriu sau la oficiul FISM începînd cu 15 iunie curent.

Termenul de prezentare a formularelor completate la direcțiile menționate - **1 septembrie 2003**.

Concursul se desfășoară cu asistența FISM.

Adresa FISM: or. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 124..Relații suplimentare la telefonul din Chișinău 27-27-00.

PROGRAMUL CANADIAN PENTRU INIȚIATIVE LOCALE

1. SCOPURI ȘI OBIECTIVE

Scopul programului canadian pentru inițiative locale (Canada Fund-CF) este de a sprijini dezvoltarea unei societăți civile puternice, viabile și pluraliste în contextul economiei de piață, prin facilitarea participării active a grupurilor și organizațiilor voluntare non-profit în procesul reformei sociale, economice și politice.

2. PRIORITĂȚILE PE ȚĂRI MOLDOVA

- Sprijinirea dezvoltării capacității ONG-urilor;
- Sprijinirea dezvoltării economice;
- Încurajarea protecției omului și a dezvoltării resurselor umane;
- Îmbunătățirea protecției mediului;
- Sprijinirea dezvoltării conștiinței civice democratice prin stimularea creșterii angajării și participării cetățenilor;
- Stimularea cooperării dintre ONG-urile locale și autoritățile publice;
- Acordarea de asistență grupurilor defavorizate, cum ar fi persoanele cu handicap.

3. CINE POATE SOLICITA GRANTURI

Contribuțiile pot fi acordate grupurilor și organizațiilor neguvernamentale și comunităților locale în vederea implementării de proiecte în beneficiul comunității.

Fondurile nu pot fi acordate unei persoane fizice în vederea obținerii de beneficii personale.

4. CRITERII DE ELIGIBILITATE

Proiectele trebuie să fie compatibile cu obiectivele și

programele reformei economice și politice ale guvernului național.

Exemple de activități sprijinite de programul Canada Fund:

- Seminare de pregătire ce vizează întărirea capacității ONG-urilor;
- Activități menite să atragă participarea voluntarilor și să crească participarea civică în rezolvarea problemelor legate de spațiile verzi și administrarea deșeurilor;
- Educarea populației în scopul reducerii violenței și abuzului împotriva femeilor și copiilor.

Contribuțiile primite pentru proiect trebuie folosite în scopurile declarate. Proiectele aprobate trebuie să fie unice și nu este permis ca acestea să fie duplicate, variante corectate sau o forma de finanțare canadiană simultană a unor proiecte deja finanțate de către Guvernul canadian.

Studiile de fezabilitate nu sînt eligibile pentru acest program.

Contribuția canadiană nu poate depăși valoarea de 6000 dolari SUA.

Propunerile de proiect trebuie trimise către:

Daniela Topîrceanu, CFLI Officer, Canadian Embassy, Technical Cooperation Section, 36, Nicolae Iorga Street, 71118 Bucharest, Romania, tel. +40-1-307 5097, 307 5059 (on Wednesdays, from 09:00 a.m. to 05:00 p.m.), tel. +40-1-781 6212 (marți și joi - 09:00 -17:00), mobil: +40-91 812 882,

e-mail: daniela.topirceanu@dfait-maeci.gc.ca, daniela_topirceanu@hotmail.com

Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor din Moldova CONTACT cu susținerea financiară a Fundației

Soros Moldova anunță continuarea Programului Dezvoltare Comunitară în anul 2003

Scopul programului este de a contribui la dezvoltarea comunităților rurale prin implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor comunității.

Programul Dezvoltare Comunitară este o componentă a programelor Societate Civilă, Femei și Administrație Publică Locală a Fundației Soros Moldova, administrat de Centrul CONTACT.

În cadrul programului se anunță un **concurs de granturi mici** pentru proiecte inițiate de organizații neguvernamentale, administrația publică locală, alte instituții din comunitățile rurale (grădinițe, școli, spitale etc.).

Proiectele trebuie să fie **sprijinite de comunitate în proporție de minim 10%** (minim 2% din suma solicitată - în bani, restul - în formă liberă) din costul total. Suma maximă a granturilor acordate va fi echivalentul în lei moldovenești a 1000 de dolari SUA.

Procedura de prezentare a proiectului

Proiectele urmează să fie prezentate în trei exemplare elaborate în baza unei cereri de finanțare tipizată, tipărite (computer, mașina de dactilografiat), în limba română sau rusă.

Informația amănunțită referitoare la specificul programului (condiții, procedura de selectare, criteriile de analiză și evaluare a proiectelor etc.) se găsește în **Ghidul programului**.

Pentru consultanță, obținerea cererii-tip de finanțare și a Ghidului programului vă puteți adresa la oficiile Centrului CONTACT din:

Chișinău (str. București, 83; tel. 233946, 233947, 233948), Bălți (str. Pușkin 38, tel. 231 20157), Cahul (Piața Independenței, 1, of. 29, tel. 239 28993), Soroca (bd. Ștefan cel Mare, 20, tel. 230 26023),

Comrat (str. Galățeană, 17; tel. 238 23516). **Data limită de prezentare a proiectelor este 11 iulie 2003, ora 17.00.**

EURASIA

Program de granturi

La momentul actual, Fundația Eurasia oferă susținere financiară pentru proiecte necomerciale, novatoare, cu o finalitate și rezultate bine definite, care se încadrează în următoarele domenii prioritare:

- dezvoltarea **antreprenoriatului privat**;
- **administrație publică și politici publice**;
- **societate civilă**.

Fundația Eurasia NU acordă sprijin financiar pentru următoarele tipuri de activități: burse pentru studii, asistență umanitară, programe de asistență și reabilitare psihologică, cercetări tehnico-științifice, medicină și ramuri similare, cultură, cercetări în domeniul istoriei și ecologie.

Pentru informații suplimentare, vă puteți adresa la Reprezentanța în Moldova a Fundației Eurasia: tel./fax.

(022) 24.76.03 sau

e-mail: eurasia@eurasia.mldnet.com, www.eurasia.org